

Linjiila Iisaa Ngedu Marka

No Yaayaa waajorii

¹ Dum woni puddoode Kabaaru Lobbo haala Iisaa Almasiihu Bii Laamdo oo. ² Nii winndorii e dewtere annabi Esaaya:

«Miin Laamdo, mi ardinante nelaado am moyyinanoowo ma laawol.*

³ Neddo ana ooynoo ley ladde jeereende:

Moyyinee laawol Joomiraado ngol, ndartinee (ati makko.)†

⁴ Oon nelaado woni Yaayaa lootoowo lootogal batisima oo. O banngi ley ladde jeereende, omo ooynoo omo wiya yimbe tuuba, mbatisee yalla luutti mum'en ana njaafee. ⁵ Yimbe leydi Yahu-udiya e yimbe Urusaliima fuu ngari, njaadiri luutti mum'en, Yaayaa looti be lootogal batisima ley maayo Urdun. ⁶ Yaayaa, kaddule de leebi geloodi boornotonoo, humoo nguruwol, buureeti e njumri ladde o wuuri. ⁷ Omo waajoroo daande toownde, omo wiya:

—Burdoo kam baawde waran caggal am, mi fotta fay turaade mi humta boggi pade makko.

⁸ Miin, ndiyam mbatisir-mi on, kaa kanko, Ruuhu Ceniido o batisirta on.

No Iisaa batisiraa e no Ibiliisa hordi mo

⁹ Ley deen jalaade, Iisaa iwi ngeenndi Nasaraatu ley leydi Galili, wari, Yaayaabatisi mo

* **1:2** Malakiya 3.1 † **1:3** Esaaya 40.3

ley maayo Urdun. ¹⁰ Wakkati o yeentata ndiyam dam oo, o yii kammu udditike, o yii Ruuhu Ceniido ana jippoo e makko hono no wuugaandu nii.

¹¹ Daande iwnde dow kammu ooyinii, wii:

—Aan woni Biyam mo korsin-mi, aan cubii-mi.

¹² Oon wakkati fuu, Ruuhu nabi mo ley ladde jeereende. ¹³ O wadi ton balde capande nay, Ibiliisa ana tewta seytaade mo, omo hakkunde kulle ladde, malaa'ika'en ana ngollana mo.

No Iisaa noddiri taalibaabe aranndee6e

¹⁴ Caggal uddeede Yaayaa ley kasu, Iisaa yehi Galili ana waajoo Kabaaru Lobbo haala Laamdo, ¹⁵ ana wiya:

—Wakkati oo warii, Laamu Laamdo battiima. Tuubee, ngoondinee Kabaaru Lobbo.

¹⁶ Iisaa ana yahannoo dow fonngo weendu Galili, non yii Simon e mijum Andire ana tip-poo bubbi mum'en ley weendu nduu yo awoobe.

¹⁷ Iisaa wii 6e:

—Njokkee kam, mi wada on awoobe yim6e.

¹⁸ Don e don 6e njoppi bubbi ma66e dii, 6e njokki e makko. ¹⁹ O yehi yeeso seeda, o yii Yaakuuba bii Jebede e mijum Yuhanna ley laana mum'en ana moyyintina bubbi. ²⁰ Oon wakkati fuu, o noddi 6e. Be njoppi baam ma66e Jebede, kanum e hasaa6e 6ee ley laana kaa, 6e njokki e makko.

No Iisaa ribbiri seydaani

²¹ Caggal dum, 6e njehi ngeenndi mbiyeteendi Kafarnahum, Iisaa naati suudu waajordu, fuddi waajaade. Nannde mum yo fowteteende.

²² Tawaabe don 6ee kaaynaa e waaju makko oo, sabi o waajorike 6e no jom baawde nii, wanaa

no dunkee'en Sariya nii. ²³ Gorko laddaado ana e waajordu nduu, wulli, ²⁴ wii:

—Iisaa Nasaraatunke oo, kodum hillu maa e amen? A gardo halkude min naa? Midó anndi ko ngon-daa, a ceniido iwrufo to Laamdo!

²⁵ Iisaa jahii e seydaani oo, wii:

—Deyyu yaltu e makko!

²⁶ Seydaani oo dimmbi gorko oo semmbe, wulli wullaango toowngo, yalti e makko. ²⁷ Jamaa oo fuu haaynaa, hedde ana lamndondira:

—Ko dum woni? Dum anndal kesal koy! Omo yamira fay seydaani'en bee, be dowtanto mo.

²⁸ Wakkati gooto kabaaru makko saakii ley leydi Galili fuu.

No Iisaa selliniri jawbe heewbe

²⁹ Nde be njaltunoo waajordu nduu ndee, be njehi galle Simon e Andire. Yaakuuba e Yuhanna njaadi e ma66e. ³⁰ Esii Simon debbo ana lelii yo jontaado. Iisaa yottii tan, haalanaa haala makko, ³¹ battitii mo, nanngi junngo makko, immini mo. Don e don jontere makko selli, o laatanii be njaatigi.

³² Kiikiide caggal janal naange, yimbe ngaddani Iisaa jawbe e laddaabe fuu. ³³ Ngeenndi ndii fuu hawriti dow damal ngal. ³⁴ O sellini jawbe heewbe, jawbe jawuuji di ngal daa sii. O ribbi seydaani'en heewbe, o accataa seydaani'en bee kaala, sabi ebe anndi ko mo woni jaati.

No Iisaa waajorii ley Galili

³⁵ Janngo mum, Iisaa hujji gila law, yehi nokku teeldo ana wada ton duwaawu. ³⁶ Simon e

wondiibe mum ndarii ana tewta mo. ³⁷ Nde 6e njiiti mo ndee, 6e mbii mo:

—Yimbe fuu ana ndaarte.

³⁸ Iisaa wii 6e:

—Njehen ley geelle 6adiide dee faa mi waajoo ton duu, sabi dum waddi kam.

³⁹ O yehi ley leydi Galili fuu, omo waajoo ley cuudi baajordi ma66e, omo ribba seydaani'en.

No Iisaa selliniri ceppaado

⁴⁰ Gorko ceppaado wari dicitii yeeso makko, ndaardi mo, wii:

—So tawii a jabii, ada waawi sellinde kam!

⁴¹ Iisaa yurminaa, foocci junngo mum, memi mo, wii:

—Mi jabii, sellu!

⁴² Don e don, ceppe dee iwi e gorko oo, o selli.

⁴³ Oon wakkati fuu, Iisaa yoppiti mo, daalii mo,

⁴⁴ wii:

—Haya koy, pati humpitin fay gooto, yaa holloy hoore maa jottinoowo sadaka, ngadanaa laa6ugol maa ngol sadaka mo Muusaa yamiri oo faa anndina 6e a sellii.

⁴⁵ Kaa kanko, o iwi don tan, o darii omo saaka kabaaru oo. Dum wadi so Iisaa ronki naatude geelle, heddi ladde, yimbe ana iwra tatteeji fuu ana ngara e mum.

2

No Iisaa selliniri bonnguujo

¹ Caggal balde seeda, Iisaa warti ngeenndi Kafar-nahum. Yimbe nani omo cuudi. ² Jamaa keewdo hawriti don faa fay nokkuure heddaaki, wanaa haala yeeso damal ngal, hedde omo waajoo 6e

konngol Laamdo ngol. ³ Yimbe ngari, ngaddani mo bonnguujo mo worbe nayon ndoondii. ⁴ Kaa be ndonkii yottinde mo Iisaa sabaabu jamaa oo. Dum wadi so be kippiti bene oo foonndo makko, be njippiniri bonnguujo oo e yulannde ndee, tawi ana lelana e dengeleewo. ⁵ Nde Iisaa yiinoo goondinal maabe ndee, wii bonnguujo oo:

—Gidam, luutti maa njaafaama.

⁶ Dunkee'en Sariya joodinoobe don be ndarii ana miiloo e berde mum'en: ⁷ «Hono oo gorko haaldi dum? O bonkike Laamdo! Homo waawi yaafaade luutti so wanaa Laamdo gooto oo?»

⁸ Iisaa faami don e don miilooji maabe, wii be:

—Kodum wadi so odon miiloo miilooji baadi nii e berde moodon? ⁹ Wiide bonnguujo «Luutti maa njaafaama» e wiide dum «Imma, sam dengeleewo maa njahaa», kodum hen buri newaade? ¹⁰ Kaa, faa mi anndina on Bii Neddo ana jogii baawde e aduna oo yaafaade luutti...

Nden, o wii bonnguujo oo:

¹¹ —Mido haalane: imma, sam dengeleewo maa, kootaa suudu maa.

¹² Don e don gorko oo immii, sam dengeleewo mum witti, hedde yimbe fuu ana yeewa dum. Be fuu be kaaynaa, be ndarii ebe njetta Laamdo, ebe mbiya:

—Min njiyaali hono dum abada.

No Iisaa noddiri Lewi

¹³ Iisaa wirfitee to weendu too. Jamaa oo fuu tawoyi mo ton, omo waajoo dum'en. ¹⁴ Nde o yahata ndee, o yii Lewi bii Alfaa ana joodii e duwaapeere mum, o wii dum:

—Jokku e am!

Lewi immii, jokki e makko. ¹⁵ Nde Iisaa naamannoo e ley suudu Lewi ndee, duwaaje'en heewbe e luuttoobe hono mum'en njoodii, ana naamda e makko, kanko e taalibaaabe makko. Sabi yimbe heewbe ana njokki e Iisaa. ¹⁶ Dunkee'en Sariya jeyaaabe e waalde Farisa'en njii Iisaa ana naamda e been yimbe, mbii taalibaaabe makko bee:

—Ko saabii so omo naamda e duwaaje'en, kaɲum e luuttoobe hono mum'en?

¹⁷ Nde o nani dum ndee, o wii be:

—Wanaa celludo hasindini e cawroowo, ɲawdo hasindini e cawroowo. Wanaa noddude foocitiibe waddi kam, noddude luuttoobe woni ko waddi kam.

Haala koorka

¹⁸ Taalibaaabe Yaayaa e Farisa'en ana koora. E ley dum, yimbe ngari, lamndii Iisaa:

—Ko saabii so taalibaaabe Yaayaa e taalibaaabe Farisa'en ana koora, kaa be maa bee koorataa?

¹⁹ O jaabii be, o wii:

—Nootiibe kuurtungu ana mbaawi salaade naamde tawa jommbaajo gorko oo ana wondi e mum'en naa? Mbaawaa. So nii jommbaajo gorko oo ana wondi e maabe, be mbaawaa salaade naamde. ²⁰ Kaa ɲalaade ngaran de jommbaajo gorko oo ittete e hakkunde maabe. E deen ɲalaade, be kooran. ²¹ Fay gooto dammbataa fetalaare heyre e kaddungal kiinngal. So dum wadii, fetalaare heyre ndee daamtan kaddungal kiinngal ngal, ceekol ngol beydoo. ²² Kasen duu fay gooto loowataa peguujam kesam e sumalleeji kiiddi. So dum wadii peguujam dam fusan di,

kanjam e sumalleeji dīi fuu mursidee. Peguujam kesam e sumalleeji kesi loowetee!

Haala ɲalaande fowteteende

²³ Wadiino e ɲalaande fowteteende wootere, Iisaa ana seeka gese, taalibaaɓe mum ana kelta butaali e laawol ngol. ²⁴ E ley dūm, Farisa'en ɓee mbii mo:

—Yeew, kodum wadi so taalibaaɓe maa ɓee ana ngolla ko dagaaki gollude ɲalaande fowteteende?

²⁵ O jaabii ɓe, o wii:

—Tama on meedaali janngude ko Daawuuda wadi nde yolbi haajaa ko ɲaamete, kaɲum e yimɓe mum? ²⁶ O naati e ley hukkuum ceniido oo e jamaanu Jottinoowo Sadaka Mawdo biyeteedo Abiyataar, o ɲaami buuru cakkaado oo, o hokki hen yimɓe makko. Tawee nee, yottinoobe sadaka tan nduɲanaa ɲaamde oon buuru.

²⁷ Iisaa wii ɓe kasen:

—Nalaande fowteteende ndee kammari neddo wadira, wanaa neddo wadira kammari ɲalaande fowteteende ndee. ²⁸ Ndennoo fay ɲalaande fowteteende ndee, Bii Neddo woni joomum.

3

No Iisaa selliniri gorko ley ɲalaande fowteteende

¹ Iisaa naatti ley suudu waajordu nduu, o tawi ton gorko mo junngo mum waati. ² Yimɓe wonnoobe don ɓee ngattani Iisaa hakkille. Ana yeewa yalla o anniyido sellinde gorko oo e

ɲalaande fowteteende ndee, faa keɓa wullanaade mo. ³ Iisaa wii mo junngo mum waati oo:

—Imma, dara hakkunde maɓɓe!

⁴ Caggal ɗum, o lamndii ɓe:

—E ley ɲalaande fowteteende ana dagoo gollude ko moyyi naa gollude ko boni? Danndude neddo naa warde ɗum?

Kaa ɓe njaabaaki. ⁵ Iisaa yeewri ɓe tikkere, tiindam-hoore maɓɓe dam woyni yonki makko, o wii gorko oo:

—Fooccu junngo maa!

Oon foocci ngo tan, ngo selli faa ngo warti hono no wonngo ngoo nii. ⁶ Don e don, Farisa'en ɓee njalti, njooddii e howruube Hirudus faa ndawrida no mbarda Iisaa.

No yimɓe ngariri e Iisaa

⁷ Caggal ɗum, o iwi don, o fa'i weendu too, kanko e taalibaaɓe makko. Jamaa keewdo iwdo Galili jokki e makko. ⁸ Yimɓe heewɓe, iwɓe Yahuudiya e Urusaliima e Idumiya e leydi funnaange Urdun e seraaji Tirus e Sidon, nani ko o wadannoo koo, ngari to makko. ⁹ Iisaa wii taalibaaɓe mum ɓee ndaarana ɗum laana pati jamaa oo billa ɗum. ¹⁰ Saabe omo sellinannoo heewɓe wadi so pawɓe ɓee fuu keɲanii mo yalla ana mema mo. ¹¹ Wakkati mo seydaani'en njii mo fuu, ndiccoto, ngulla:

—Aan a Bii Laamdo!

¹² Omo yagginannoo ɓe pati ɓe kumpita fay gooto kabaaru makko.

No Iisaa suborii taalibaaɓe sappo e ɗiɗon

¹³ Caggal dūm, o ṅabboyi dow waamnde haayre, o noddi 6e o muuyi noddude, 6een ngari e makko. ¹⁴ O subii hen sappo e dīdon, yalla ana ngonda e makko, o nela dūm'en waajoyaade, ¹⁵ kasen o hokka dūm'en baawde ribbude seydaani'en. ¹⁶ Bee doo ngoni sappo e dīdon 6e o subii 6ee: Simon mo o innditiri Piyeer oo ¹⁷ e Yaakuuba e miṅum biyeteedo Yuhanna, 6i66e Jebede 6e o innditiri Bowanerges 6ee (maanaa mum woni «nanndu6e e gidaango») ¹⁸ kaṅum e Andire e Filipa e Bartolome e Matta e Tomaa e Yaakuuba 6ii Alfaa e Tadde e Simon kiranoowo suudu baaba ¹⁹ e Yahuuda Isikariyota jammbotoodo mo oo.

No Iisaa fenniri ko happaa koo

²⁰ Caggal dūm, o hooti cuuḏi. Jamaa hawriti dow hoore makko kasen faa kanko e taalibaa6e makko 6e ndonki hebude no 6e ṅaamira. ²¹ Nde sakiraa6e makko nani dūm ndee, ngarani mo, sabi wiyaama hakkille makko sottii.

²² Dunkee'en Sariya iwnoo6e Urusaliima ngari, mbii:

—Beelsebul woni e makko.

Kasen 6e mbii:

—Oon woni hooreejo seydaani'en mo o ribbirta seydaani'en 6ee.

²³ E ley dūm, Iisaa noddi 6e 6e ngara e mum, haalaniri 6e banndol, wii:

—Hono Ibiliisa waawirta ribbude Ibiliisa? ²⁴ So laamu fecciima ana ha6a e hoore mum, oon laamu waawataa heddaade. ²⁵ Kasen duu so galle fecciima ana ha6a e hoore mum, oon galle waawataa heddaade. ²⁶ Ndennoo, so Ibiliisa yanii e hoore mum fecciima, waawataa heddaade. Ko laatoto dee, kabaaru mum timman.

²⁷ Iisaa jokkini hen:

—Fay gooto waawaa naatude e galle gorko jom semmbe yaada e jawdi mum tawa haɓɓaali joomum tafon. Kaa so haɓɓii joomum faa teenji, ana waawi naɓude ko woni e galle mum fuu.

²⁸ Mido haalana on goonga: yimɓe ana mbaawi yaafeede luutti mum'en fuu e bonkaaji di ɓe mbonkii Laamɗo fuu. ²⁹ Kaa bonkiido Ruuhu Ceniido oo hebataa yaafaamuya fey, sabi joomum heddoto e luuttal mum faa abada.

³⁰ Iisaa haaldii kaa haala saabe ko ɓe mbii omo wondi e seydaani koo.

Inna Iisaa e mijiraaɓe Iisaa

³¹ Inna Iisaa e mijiraaɓe Iisaa worɓe ngari, ndarii caggal galle oo, neli o noddee. ³² Do jamaa oo filii mo doo, wii mo:

—Inna maa e mijiraaɓe maa ana sella too, ana kaaje maa.

³³ O jaabii, o wii:

—Homo woni innam e mijiraaɓe am?

³⁴ O yeewi joodiibe so ana pilii mo ɓee, o wii:

—Innam e mijiraaɓe am annii. ³⁵ Sabi gadoowo sago Laamɗo, kaɗum woni mijam gorko, kaɗum woni mijam debbo, kaɗum woni innam.

4

Banndol haala aawoowo

¹ Iisaa ana waajoo dow fonngo weendu nduu kasen. Jamaa keewɗo filii mo faa o naati laana, o joodii. Jamaa oo fuu ana dow fonngo ngoo. ² O darii omo waajaroo ɓe gede keewɗe e banndol, omo wiya ɓe:

³ —Kettinee! Aawoowo yalti aawoyde. ⁴ E ley sankugol ngol, yoga e aawdi ndii saami e laawol: pooli ngari cuɓi dum. ⁵ Yoga mayri saami e korokaaye do leydi heewaano, fudi don e don, sabi aawdi ndii suddaaki gasa. ⁶ Kaa nde naange wulnoo ndee, sumi, yoori saabe walaa dadi. ⁷ Yoga mayri saami do kebbe pudata. Ndi fudidi e majje, de cuumi ndi, ndi rimaali. ⁸ Yoga mayri saami e leydi mbelndi, fudi, mawni, rimi: yoga sowii cowe capantati, yoga capande jeegom, yoga teemedere.

⁹ Caggal dum, o wii:

—Jom nowru fuu yo nanu!

¹⁰ Nden Iisaa teelti, sappo e didon bee e filinooɓe mo bee lamndii mo maanaa banndol ngol. ¹¹ O wii ɓe:

—Onon, on ndokkaama faamde goonga tedduɗo haala Laamu Laamdo oo. Kaa wonɓe sella bee, huunde fuu e banndol kaalaniran-mi ɓe.

¹² Dum wadi so:

«ana yeewa faa gasa tawa njiyataa,
ana nana faa laaɓa paca tawa paamataa,
sako ɓe tuuba so ɓe njaafee.»*

¹³ O wii ɓe:

—On paamaali ngol banndol naa? Hono paamirton banndi goddi dii fuu ndennoo?

¹⁴ Aawoowo oo konngol Laamdo o aawata.

¹⁵ Yimɓe yogaaɓe ana nanndi e laawol do aawdi ndii saami doo. Be nanan konngol ngol, oon wakkati fuu Ibiliisa warata so itta konngol aawaangol e maɓɓe ngol. ¹⁶ Yogaaɓe ana nanndi e korokaaye de aawdi ndii yuppil e muudum dee. Be nanan konngol ngol, ɓe njaɓɓoroo ngol

* **4:12** Esaaya 6.9-10

seyo oon wakkati fuu, ¹⁷ kaa ngol walaa dafi e maɓɓe, wakkati gooto tan ngol wonata e maɓɓe. Wakkati mo ɓillaare naa torra hewti ɓe saabe konngol ngol fuu, ɓe njankiran. ¹⁸ Yooɓe ɓee ana nanndi e nokku kebbe do aawdi ndii saami doo. Bee ngoni nanɓe konngol ngol, ¹⁹ kaa sugullaaji aduna e koomti jawdi, kaɗum e gidaade yonki godde naatan e maɓɓe, cuuma konngol ngol, ngol laato dimarol. ²⁰ Kaa do aawdi ndii saami e leydi lobbiri doo, ɓee ngoni nanooɓe konngol ngol so njaɓa ngol. Be ndiman: yoo sowoo cowe capantati, yoo capande jeegom, yoo teemedere.

Haala Laamu Laamdo

²¹ Caggal dum, Iisaa wii ɓe:

—Won fuu kuɓɓoowo lampa so hippa hen saawal, naa soorna dum ley leeso? Wanaa sinndan dum naa? ²² Walaa fuu ko jooɓi ko ɓanngintaake, walaa ko suudii ko yaltintaake sella. ²³ Jom nowru fuu yo nanu!

²⁴ O wii ɓe kasen:

—Tiidee e no nanirton haalaaji am dii nii! Sabi no etirton nii, non etirante-don on beydante duu. ²⁵ Sabi jogiido fuu beydante, kaa mo walaa oo, fay seeda mo jogii oo teetete.

²⁶ O wii kasen:

—Laamu Laamdo ana wa'i no neddo cankuɗo aawdi e ngesa mum nii. ²⁷ Caggal mum, daanoo jemma daroo jalooma, no laatii fuu aawdi ndii fudan, mawna, tawa joomum anndaa no ndi mawniri. ²⁸ Leydi ndii e hoore mum fudinta ndi, ndi wada gulle, wutaandu jokka hen, caggal dum, gabbe njokka hen. ²⁹ So ko aawaa koo ɓenndii, o

6aman wawdu makko o hetta, sabi wakkati mum yottike.

³⁰ O jokkini hen:

—Kodum nanndinten e Laamu Laamdo oo? Banndol hongol mbanndirten mo? ³¹ Laamu Laamdo ana nanndi e ngeeyu buyaage. Kajum 6uri geeyi dii fuu famdude. ³² Kaa so mo aawaama, mo mawnan faa mo laatoo lekki mawki sanne, ki wada ca6e mawde faa pooli mbaawa jibude cuudi e dowdi makki.

³³ Iisaa haalaniri yim6e 6ee konngol Laamdo ngol e banndi keewdi baadi non, ko waarata e faamu ma66e. ³⁴ O waajortaako so wanaa e banndol. Kaa nde o teeldi e taalibaa6e makko 6ee fuu, o firritanan dum'en banndi dii fuu.

No Iisaa waaltiniri henndu

³⁵ Kiikiide oon jalooma, Iisaa wii taalibaa6e mum 6ee:

—Lummben, keedoyen ootoo bannge.

³⁶ Be njoppi jamaa oo, 6e tawti mo e laana ka o wonnoo e mum kaa, 6e ndeerti. Laanaaji goddi duu ana njokki e makko. ³⁷ Henndu sattundu immii, bempeeje immii ana piya laana kaa, faa ka hosi heewde ndiyam. ³⁸ Kanko, omo daanii to laaci laana too, omo wawlii mbawlu. Be pinndini mo, 6e mbii mo:

—Moobbo, tama ko min kalkotoo koo wemmbaali ma?

³⁹ O immii, o jahii e henndu nduu, o wii weendu nduu:

—Deyyina! Wii teen!

Henndu nduu deyyinii, fuu wii teen. ⁴⁰ Caggal dum, o wii 6e:

—Ko saabii so kul-don? Faa hannde on ngalaa hoolaare naa?

⁴¹ Be kuli kulol cattungol hedde e6e mbiyondira:

—Homo oo gorko woni faa henndu e ndiyam ana downtanoo dum?

5

No Iisaa selliniri laddaado

¹ Caggal dum, 6e njottii oo too bannge e weendu nduu, e leydi Gerasankoo6e. ² Nde Iisaa yalti laana kaa ndee, laddaado iwri ley janaale, hawri e makko. ³ Ley janaale dee o joodinoo, fay gooto waawaa ha6bude mo, sabi fay calali ka6bataa mo. ⁴ Sabi heewii ko o humti tonngoo6e e calali, o tayan calali, o hela geyyelle. Fay gooto waawaa nanngirde mo semmbe. ⁵ Nannde fuu, jemma e jalooma ley janaale e baamle kaaye o woni, omo wulla omo fiitoroo kaaye. ⁶ O soynii Iisaa, o dogani dum, o sujidani dum, ⁷ o wulli faa toowi, o wii:

—Iisaa Bii Laamdo Toowdo, kodum njid-daa wafude kam? Mi surdii ma saabe Laamdo, pati torram!

⁸ Walaa ko o wiiri non sinaa Iisaa wii mo:

—Seydaani, yaltu e makko.

⁹ Iisaa lamndii mo, wii:

—Hono mbiyete-daa?

O jaabii, o wii:

—Mido wiyee jamaa, sabi miden keewi.

¹⁰ O jaagii dum sanne, o ndaardi dum pati yaltina seydaani'en 6ee leydi ndii. ¹¹ Sewre girooji mawnde ana durannoo don e hoore waamnde haayre. ¹² Seydaani'en 6ee ndaardi mo o dujanoo dum'en naata e ley girooji dñi. ¹³ O dujanii 6e

dum. Seydaani'en ɓee njalti, naati e girooji dɗi. Sewre ndee fuu diiri iwi daande waamnde haayre too, naatoyi ley weendu nduu, yoolii. Edɗi poti ujunaaji dɗi. ¹⁴ Durooɓe ɓee ndogi njantanoyii ngeenndi ndii e seraaji mum ko hewtii dum'en koo. Yimɓe ɓee njehi yeewoyde ko wadi koo, ¹⁵ ɓe ngari e Iisaa. Nde ɓe njii gorko laddanoodo oo ana joodii ana ɓoornii kaddule, yeedɗitii ndee, kulol nanngi ɓe. ¹⁶ Tawaaɓe ɗon ɓee njantanii ɓe ko hewtinoo laddaado oo e girooji dɗi. ¹⁷ Be ndaardi Iisaa yalta leydi maɓɓe ndii.

¹⁸ Nde o naattata laana kaa ndee, laddanoodo oo ndaardi mo o acca jokka e makko. ¹⁹ O salanii oon, o wii dum:

—Hootu suudu maa e koreeji maa, kumpitaa ɓe ko Joomiraado wadan maa e no o yurmori maa.

²⁰ O yehi omo haala e leydi ndi geelle sappo ndii ko Iisaa wadani mo. Be fuu ɓe kaaynaa.

No Iisaa wuurtiniri ɓii Jayrus e no selliniri debbo jawɗo

²¹ Nde Iisaa naati e laana wirfitii oo too banngɓe weendu nduu ndee, jamaa keewɗo filii mo kasen dow fonngo ɗoo. ²² Nden gooto e hooreeɓe suudu waajordu biyeteedo Jayrus wari. O yii Iisaa tan, o diccii yeeso mum, ²³ o jaagii dum o haali faa heewi, o wii:

—Biyam debbo ana haɓana yonki. War faw junngo maa e makko, yalla omo sella, o wuura!

²⁴ Iisaa yaadi e makko, jamaa keewɗo jokki e mum faa ana ɓilla dum.

²⁵ Debbo mo tuundi mum tayataa ko waarata e duubi sappo e dɗi ana wonnoo ton. ²⁶ O tampii

hen sanne, o yehii to sawrooɓe heewɓe faa junngo makko laabi. Ko ɓuri ɗum fuu o yiyaali hen sami, jaw oo beydoto jaati. ²⁷⁻²⁸ O nani haala Iisaa ana haalee, o naati e jamaa oo. Sabi o miilii: «So mi memii saaya makko tan, mi sellan.» O iwri caggal mum, o memi saaya mum. ²⁹ Don e don tuundi makko tayi, o maati e calɗi makko o sellii. ³⁰ Oon wakkati fuu, Iisaa maati won semmbe iwi e mum, yeecitii hakkunde jamaa oo, wii:

—Homo memi saaya am?

³¹ Taalibaaɓe makko ɓee mbii mo:

—A yii jamaa annii ɓillu maa, aɗa lamndoo: «Homo memi kam?»

³² Kaa o darii omo tewta memɗo mo oo. ³³ Debbo oo ana siɗna no foti hulde sabi ana anndi ko waɗi, wari, diccii yeeso makko, haalani mo goonga.

³⁴ Iisaa wii mo:

—Banndam debbo, goondinal maa danndii ma. Yaa e jam! A sellii e jaw maa oo!

³⁵ O tilaaki haalde, faa won iwruɓe to suudu Jayrus hooreejo waajordu oo, mbii ɗum:

—Biya oo heddaaki. Fotaa ko tampinaa Moobbo oo hankasen!

³⁶ Kaa Iisaa tippitii haala maɓɓe, wii Jayrus:

—Pati hul, hoolam tan!

³⁷ O ɗalaali fay gooto yaada e makko so wanaa Piyeer e Yaakuuba e Yuhanna mijii Yaakuuba oo. ³⁸ Be njottii suudu hooreejo waajordu nduu oo. O tawi ɗon dooyoore, yimɓe ana mboya, ana conkina semmbe. ³⁹ Nde o naatunoo ndee, o wii ɓe:

—Ko woni ɗii bojji e ɗii nonaali? Suka oo maayaali, o ɗaaniido tan.

⁴⁰ Be puuytini haala makko. Non o yaltini 6e fuu, o naatidi e baaba suka oo e inna mum e taalibaa6e taton 6ee suudu to suka oo lelii too. ⁴¹ O nanngi junngo mum, o wii:

—*Talita kuumii!* (Dum woni: «Suka debbo, imma!»)

⁴² Suka oo immii don e don, ana yaha. Duu6i makko yo sappo e didi. Yim6e 6ee kaaynaa sanne.

⁴³ Iisaa yaggini 6e pati 6e anndina dum fay gooto. O wii 6e ndokka suka oo ko jaama.

6

No Nasaraatunkoo6e calorii jabande Iisaa

¹ Iisaa iwi e oon nokku, taalibaa6e mum njokki e mum, wirfitii ngeenndi mum'en. ² Nde jaalaande fowteteende yottinoo ndee, o fuddi waajaade ley suudu waajordu nduu. Nan6e waaju makko 6ee kaaynaa, hedde ana mbiya:

—Hoto o he6i dum? Hono o he6iri oo hakkille? Yee! Hono neddo waawiri wadirde dii kaayeeffiji?

³ Tama o wanaa cehoowo ledde, tama o wanaa 6ii Mariyama? Tama o wanaa mawnii Yaakuuba e Yoses e Yahuuda e Simon? Tama wanaa enen e banndiraa6e makko rew6e koddi?

Kammari dum wadi so 6e njankiri mo. ⁴ E oon wakkati, o wii 6e:

—Annabaajo ana teddinaa nokku fuu so wanaa e ley ngeenndi mum'en e hakkunde rimdaa6e mum, kajum e ley galle mum'en.

⁵ Iisaa he6aali wadude don fay haaynde wootere, so wanaa ko fawi junngo mum e jaw6e seeda, sellini dum'en. ⁶ Kasen duu waasude ma66e goondinde laatani mo haaynde.

No Iisaa neliri taalibaabe mum sappo e didon bee

Caggal dum, Iisaa yiilii e geelle piliide don dee, ana waajoo. ⁷ O noddi taalibaaʼbe sappo e didon bee, o neliri dum'en didon didon. O hokki be baawde ribbude seydaani'en, ⁸ o wii be so ebe ndawa, pati be nabora fay huunde, so wanaa sawru. Pati be nabora buuru naa mbasu naa kaalisi e ley njiibaaji maʼbbe. ⁹ O yamiri be be boornoo pade, kaa pati be nabora saayaaji didi. ¹⁰ O wii be kasen:

—Galle fuu mo njippi-don e mum, keddo-don don faa nde iw-don e oon nokku fuu. ¹¹ So on ngarii e nokku, yimbe njaʼbbaaki on naa kettinanaaki on, iwon ton, pidɗon colla koyde moodon faa jeertina be ko be ngadi koo ana boni.

¹² Be njehi, be mbaajii yimbe bee tuuba, ¹³ be ndibbi seydaani'en heewbe, be nguji nebam e jawbe heewbe be cellini dum'en.

No Yaayaa maayiri

¹⁴ Hirudus, kaananke oo, nani haala Iisaa ana haalee, sabi innde Iisaa walaa fuu do yottaaki. Won wiyooʼbe Yaayaa mo lootogal batisima wuurti, dum wadi so o jogii baawde wadude kaayde. ¹⁵ Woʼbbe ana mbiya o annabi Iliyaasa. Woʼbbe duu ana mbiya o annabaajo no annabaaʼbe arandeefe bee nii. ¹⁶ Nde Hirudus nani dum ndee, wii:

—Yaayaa mo tayunoo-mi hoore mum oo, kajum wuurti!

¹⁷ Tawi Hirudus yamiriino Yaayaa nanngée, haʼbbe, uddee ley kasu. Saabe Hirudiya jom suudu mawniiko biyeteedo Filipa mo o bamnoo oo, wadi. ¹⁸ Sabi Yaayaa ana wiyannoo mo:

—Dagantaako ma teetaa jom suudu mawna.

¹⁹ Hirudiya mettaa e Yaayaa, yidi o waree, kaa hebaali laawol, ²⁰ sabi Hirudus ana hulanoo Yaayaa, ana anndunoo o gorko poocciido, ceniido. Dum wadi so omo haybannoo dum. So o hettinike haala mum, hakkille makko jiiḅoto, haya kasen duu omo yidi hettinaade dum.

²¹ Kaa noo, Hirudiya hebi laawol nannde yiitumawuuri rimeede Hirudus. Hirudus wadani howruufe mum e hooreeḅe sordaasi'en ḅee e inndee-anndee'en Galili ḅee fuu hiraande. ²² Bii Hirudiya debbo naati ana woma. Dum weli Hirudus e nootiibe dum ḅee fuu. O wii suka debbo oo:

—Haalanam ko njid-daa faa mi wadane.

²³ O hunanii dum, o wii o hokkan dum huunde fuu ko naagii mo, fay so tawii feccere laamu makko oo. ²⁴ E ley dum, suka debbo oo yalti, wii inna mum:

—Kodum kaan-mi naagaade?

Inniraado oo jaabii mo, wii:

—Naaga mo hoore Yaayaa mo lootogal batisima oo!

²⁵ Suka debbo oo hepii, wirfitii to kaananke oo too, naagii dum, wii:

—Ko njidu-mi, ngaddanaa kam jooni jooni hoore Yaayaa mo lootogal batisima oo e la'al!

²⁶ Terde Hirudus mbaati faa wanaa seese, kaa nde wonnoo o hunike yeeso nootiibe mo ḅee, o waji yaltude e konngol makko ngol. ²⁷ O neli don e don gooto e sordaasi'en doomoobe mo ḅee, o yamiri dum yo waddoy hoore Yaayaa. Sordaasi oo wirfitii, naati e ley kasu oo, tayi hoore Yaayaa, ²⁸ tummbi e la'al, waddi, hokki suka debbo oo. Suka debbo oo duu hokki inna mum. ²⁹ Nde

taalibaaፎ Yaayaa ፎee nani ፎum ndee, ngari ፎamti tew makko oo, ngadoyi ፎum e yanaande.

No Iisaa ፎamminiri ujunaaji joy nedፎo

³⁰ Nelaፎe ፎee ngarti e Iisaa, njantanii ፎum ko ngadi koo e ko mbaajii koo fuu. ³¹ O wii ፎe:

—Njehen nokku teelፎo, yalla oፎon keፎa fowti-naade.

Sabi yaha-warta ana heewi, faa kanko e taalibaaፎe makko ፎee, ፎe ndonki hebude fay no ፎe ፎaamira. ³² Be njehi ፎe naatoyi laana, ፎe teeli kamፎe tan e feere maፎፎe, ³³ tawi heewፎe njii eፎe njaha, annditi to ፎe peewi. Yimፎe heewፎe iwri e geelle ፎee fuu, keፎanii to ፎe peewi too, adii ፎe yottaade. ³⁴ Nde o yalti e laana kaa ndee, o yii jamaa keewፎo. O yurminaa ፎe sanne, sabi eፎe mba'i no baali di ngalaa duroowo nii. O darii omo waajoo ፎe kulle keewፎe. ³⁵ Nde hiiri ndee, taalibaaፎe ፎee battitii mo, mbii:

—Jooni hiirii, kasen duu nokku oo yo ladde. ³⁶ Yoppitin jamaa oo saakoo e geelle e daakaaji piliidi dii yalla ana coodoya ko ፎaama.

³⁷ O jaabii ፎe, o wii:

—Onon e ko'e moodon, ndokkee ፎe ko ፎe ፎaama!

Non ፎe lamndii mo, ፎe mbii:

—Ndennoo ada yidi min ፎama buudi cardi teemedē didi min coodanoya ፎe buuru ko ፎe ፎaama?

³⁸ E oon wakkati, o wii ፎe:

—Hono foti buuruuje njogi-ፎon? Njehee yeewoyee!

Nde ፎe njehi ፎe kumpitoyii ndee, ፎe mbii mo:

—Buuruuje joy e liddi didi min njogii.

³⁹ O yamiri taalibaaፎe ፎee njooyinira jamaa oo tunaale-tunaale dow hudo hecco. ⁴⁰ Be njoofdii ፎe ngadi tunaale-tunaale, yoga teemedere neddo, yoga capande njoyon. ⁴¹ O ፎami buuruje joy dee e liddi didi dii, o tiggiti kammu, o yetti Laamdo. O tayi buuru oo, o hokki taalibaaፎe ፎee njeda yimbe ፎee. Hono non liddi didi dii duu. ⁴² Be fuu ፎe jaami faa ፎe keddi. ⁴³ Taalibaaፎe ፎee ndeentini kedde dee, kebbini cagiije sappo e didi. ⁴⁴ Ujunaaji joy gorko jaamunoo buuru oo.

No Iisaa yaariri koyde dow ndiyam

⁴⁵ Don tan, Iisaa yamiri taalibaaፎe mum naata laana kaa yalla ana adoo dum oo too banngeweendu nduu faade Baytisayda, tawi kanko e hoore makko omo wondi e yoppitinde jamaa oo. ⁴⁶ Nde o seerti e maፎፎe ndee, o ስabboyi dow waamnde haayre faa o wada duwaawu.

⁴⁷ Nde jemma wari ndee, tawi laana kaa ana hakkunde weendu too, kanko tan gooto heddii njoorndi. ⁴⁸ O soynii taalibaaፎe ፎee ana ngurfa ko mbaawi fuu, sabi ፎe njaፎፎotooፎe henndu. Nde ፎadinoowetude ndee, o wari e maፎፎe omo yaara koyde dow ndiyam dam, faa o hosi yaፎፎaade ፎe. ⁴⁹ Kaa nde ፎe njii mo omo yaha e dow ndiyam dam ndee, ፎe cikki dum seydaani, ፎe ndarii eፎe ngulla, ⁵⁰ sabi ፎe fuu, nde ፎe njiinoo mo ndee, ፎe kulii. Don e don Iisaa wii ፎe:

—Mbaaltinee hakkillaaji moodon! Miin, mi Iisaa, pati kulee!

⁵¹ O naati laana kaa, o tawti ፎe, henndu nduu darii. Be mugaa. ⁵² Be paamaano haaynde nde Iisaa wadiri buuru oo ndee, sabi ፎe wumbe berde.

⁵³ Be lummbi weendu nduu, 6e njottii Gene-saret, 6e panndi don. ⁵⁴ Be njalti e laana kaa tan, yimbe 6ee annditi mo, ⁵⁵ caakii e seraaji dñi fuu, ana pawa jawbe mum'en e dengeleeje, ana ngaddana mo nokku fuu do nanaa omo woodi. ⁵⁶ Kasen duu do Iisaa tawaa fuu, gila e ley gure faa e geelle faa e ladde, yimbe 6ee ngaddan jawbe mum'en e daalaaje, ana jaagoo mo mo acca 6e mema fay so kommbol saaya makko. Kasen duu memdo dum fuu sellii.

7

Haala neesu njaatiraa6e

¹ Farisa'en e yoga e dunkee'en Sariya iwnoo6e Urusaliima piliu Iisaa. ² Be njii won e taalibaa6e makko ana jaamira juude cobude, dum woni tawa lootiraali no tawaangal ma66e worri nii.* ³ Sabi Farisa'en e Yahuudiyankoo6e fuu jaamataa lootaali juude mum'en faa laaba, neesu njaatiraa6e ma66e oo 6e njokki. ⁴ So 6e ngartii luumo, 6e jaamataa so 6e lootaaki. E6e njogii neesuuji goddi keewdi di 6e njokki, ko wa'i hono lawyude kore loode e potiije e kaaki jakawalle. ⁵ E oon wakkati, Farisa'en e dunkee'en Sariya lamndii Iisaa, mbii:

—Kodum wadi so taalibaa6e maa 6ee ana mbaasa rewde neesuuji njaatiraa6e meeden dñi, ana jaamira juude cobude?

⁶ O jaabii 6e, o wii:

—Annabi Esaaya woofaali fey nde sappinoo e moodon, onon naafigi'en 6ee, ngol doo konngol:

* **7:2** Ngol lootugol juude ha66aaki e ittude tuundi, kammari faa joomum fooccitanoo diina wadira.

«Ngol lepol e haala tan teddinirta kam,
kaa e ley berde ma66e ebe ngoddi kam.

⁷ Meere 6e ndewata kam,
sabi ko 6e tuugii e ley janningol ma66e koo
yo jamirooje yim6e tan.»†

⁸ Iisaa jokkini hen, wii:

—Odon njoppa jamirooje Laamdo dee, odon njokka neesuuji yim6e dii. ⁹ Eyyoo! Odon mbaawi salaade yamiroore Laamdo faa loomtinon nde neesu moodon! ¹⁰ Sabi Muusaa wii: «Teddin inna maa e baam maa.»‡ O wii kasen: «Kududo inna mum naa baam mum, wareede laato jukkungo mum.»§ ¹¹ Kaa onon, odon mbiya: so neddo wii inna mum naa baam mum: «Ko kaannoo-mi wallirde ma koo yo *Korbaan*» (dum woni sadaka Laamdo), ¹² hankasen fotaa ko o walla inna makko naa baam makko. ¹³ Hono non tosirton konngol Laamdo neesuuji di ndonondirton dii. Kasen duu odon ngada kulle keewde baade non.

¹⁴ Caggal dum, Iisaa nodditi jamaa oo, wii dum:

—Kettinane kam, on fuu paamee: ¹⁵ Fay huunde naatataa e neddo so sobina dum, kaa kudde iwooje e neddo dee, kaɗum cobinta dum. [¹⁶ *]

¹⁷ Nde Iisaa seertii e jamaa oo so naatoyi ley suudu ndee, taalibaabe mum 6ee lamndii dum maanaa bannadol ngol. ¹⁸ O wii 6e:

—Onon duu, edum finkinii on naa? On paa-maali ko iwata sella so naata e hunduko neddo koo, sobintaa joomum? ¹⁹ Sabi dum naataali e

† **7:7** Esaaya 29.13 ‡ **7:10** Pergu 20.12; Fillitagol Tawreeta 5.16

§ **7:10** Pergu 21.17; Lewinkoo6e 20.9 * **7:16** E dereeji 6ooydi dii, yoga ana beyda aaya 16:Jom nowru fuu yo nanu!

bernde joomum, e reedu mum naati, kasen duu dum yaltan.

Dii haalaaji Iisaa daginirii jaamdu fuu. ²⁰ O wii kasen:

—Ko yaltata e bernde koo, dum sobinta neddo.

²¹ Sabi e bernde neddo miilooji bondi iwata so ndunya dum e faasigaaku e nguyka e jaako'aaku e ²² jeenu e joote e comdam e jamma e sombu-raaku e haasidaaku e mbonka e mawninkinaare, kajum e majjere. ²³ Deen gede bonde fuu e bernde iwata, kasen duu kajum'en cobinta neddo.

No debbo mo wanaa Yahuudiyanke goondiniri Iisaa

²⁴ Iisaa iwi don fa'i leydi Tirus. O jippii e galle gooto. O yidaano fay gooto humpitoo omo ton, kaa o waawaano suudaade. ²⁵ E ley dum, debbo gooto mo binngel mum dewel laddaa, nani haala makko ana haalee, hejanii mo sujidi yeeso makko. ²⁶ Oon debbo wanaa Yahuudiyanke, o lejol Sirifenisi'en. O jaagii Iisaa itta ladde ndee e biyiiko oo. ²⁷ Kaa Iisaa wii mo:

—Accu sukaaɓe ɓee kaara tafon. Sabi ɓamde jaamdu sukaaɓe so tippoo dawaadi moyyaa.

²⁸ Debbo oo jaabii, wii mo:

—Goonga, Moobbo, kaa fay dawaadi minotoodi dii ana jaama jaamdu sukaaɓe iwooru e la'al so saama nduu.

²⁹ E oon wakkati, Iisaa wii mo:

—Saabe oo jaabu, hootu, ladde ndee yaltii e ɓiya oo.

³⁰ E ley dum, o hooti, o tawi ɓiyiiko oo ana lelii dow leeso, ladde ndee yaltii e mum.

No Iisaa selliniri gorko paho mo haala mum laabaa

³¹ Iisaa iwi leydi Tirus, wardi leydi Sidon, tacciti leydi ndi geelle sappo ndii, warti weendu Galili.

³² O waddanaa gorko paho mo haala mum laabaa, o jaagaa o fawa junngo makko e dow mum. ³³ E oon wakkati, Iisaa woddintini mo jamaa oo, wadi pedeeli mum e noppi makko, siryi, memiri cirye dee demngal makko. ³⁴ Caggal dum, o tiggittii kammu, o uumi, o wii paho oo:

—*Efata!* (Dum woni: «Sukkita!»)

³⁵ Don e don, noppi gorko oo cukkiti, demngal mum tonngitii, hedde ana haalira no haalirtee nii.

³⁶ Iisaa hadi yimbe bee haalande dum fay gooto. Kaa omo hada be dum tan, ebe beydoo haalde. ³⁷ Be kaaynaa faa yottii kaaddi, ebe mbiya:

—Golle makko fuu ana moyyi. Omo nanina faaduɓe, omo haalina muumɗuɓe.

8

No Iisaa jamminiri ujunaaji nay neddo

¹ E oon wakkati, jamaa keewɗo hawriti kasen. Nde wonnoo be ngalaa ko be jaama, Iisaa noddi taalibaabe mum bee, wii dum'en:

² —Bee yimbe ana njurminii kam, sabi hannde woni balde tati ebe ngondi e am, be keddoraaki ko be jaama. ³ So mi yoppitii be koota tawee be jaamaali, be mboɓɓoto yolbere e laawol. Sabi yoga maɓbe iwii to woddi.

⁴ Taalibaabe makko bee njaabii mo, mbii:

—Hoto fuu keɓaten ko jamminen be e ley ndee ladde jeereende?

⁵ O lamndii taalibaaፎe makko 6ee, o wii:
—Hono foti buuruuje njogi-don?

Be mbii mo:
—Buuruuje jeddi min njogii.

⁶ E ley dum, o yamiri jamaa oo joodoo e leydi. O 6ami buuruuje jeddi dee, o yetti Laamdo, o tayi de, o hokki taalibaaፎe makko 6ee njeda jamaa oo. Be ngadiri non. ⁷ E6e njoginoo kasen liikoy pamaroy seeda. Iisaa yetti Laamdo dow makkoy, wii taalibaaፎe mum 6ee njeda koy, kankoy duu. ⁸ Be jaami faa 6e keddi. Taalibaaፎe 6ee ndeentini kedde dee, de kebbini cagiije jeddi. ⁹ E6e poti ujunaaji nay neddo. Caggal dum, Iisaa yoppiti 6e, ¹⁰ naatidi e taalibaaፎe mum laana don e don, fa'i leydi Dalmanuuta.

No Farisa'en ndaardiri taagumansa

¹¹ Farisa'en 6ee ngari, puddi hiitondirde e Iisaa. Faa itta koro makko, 6e ndaardi mo o holla 6e taagumansa kaayniido iwoowo dow kammu.

¹² Iisaa uumi, wii:

—Kodum wadi so oo doo jamaanu ana ndaara holleede taagumansa? Mido haalana on goonga: fay taagumansa gooto mo he6ataa!

¹³ Caggal dum, o seerti e ma66e, o naatti e laana kaa, o fa'i oo too banngge.

¹⁴ Taalibaaፎe 6ee njeggiti yoo6aade jaamdu, sabi buuruwal gootal tan heddiinoo e ley laana kaa. ¹⁵ E oon wakkati, o yaggini 6e, o wii:

—Kakkilee, ndeentee e yuufinirdi Farisa'en ndii e ndi Hirudus ndii.

¹⁶ Taalibaaፎe 6ee ndarii ana kaalda ana mbiya ko en njoobaaki buuru koo o wiiri non. ¹⁷ Iisaa anndi ko 6e kaalata koo, wii 6e:

—Ko waɗi so oɗon kaalda hakkunde moodon on njoobaaki buuru? Tama faa jooni on paamataa? Naa on wumbe berde? ¹⁸ Oɗon njogii gite, on njiyataa naa? Oɗon njogii noppi, on nanataa naa? Tama on miccitaaki ¹⁹nde njeɗu-mi ujunaaji njoyon gorko buuruje joy ndee, cagiije hono foti kebbin-ɗon kedde?

Be njaabii mo, ɓe mbii:

—Cagiije sappo e ɗiɗi.

²⁰ O lamndii ɓe kasen, o wii:

—Nde njeɗu-mi ujunaaji nay neɗɗo buuruje jedɗi ndee, cagiije hono foti kebbin-ɗon kedde?

Be njaabii mo, ɓe mbii:

—Cagiije jedɗi.

²¹ Nden, o wii ɓe:

—Faa jooni on paamataa naa?

No Iisaa wumtiniri bumɗo ley Baytisayda

²² Be njottii Baytisayda, Iisaa waddanaa bumɗo, o ndaardaa o mema ɗum. ²³ O nanngi bumɗo oo, o renni ɗum ngeenndi ndii. Caggal ɗum, o siryi e gite mum, o fawi juude makko e mum, o lamndii ɗum, o wii:

—Won ko njiyataa naa?

²⁴ Bumɗo oo feerti gite mum, wii:

—Mido yiya yimbe, kaa ebe mba'ani kam no leɗɗe jahooje nii.

²⁵ Iisaa fawi juude mum e gite makko kasen. Nden o tawi o sellii, o wonti yiide no laaɓiri.

²⁶ Iisaa wii mo:

—Hootu, kaa pati mbirfito-ɗaa ley ngeenndi ndii.

No Piyeer wiiri Iisaa woni Almasiihu

27 Caggal d̄um, Iisaa e taalibaaḅe mum pahi geelle badaangal Kaysariya Filipa. O lamndii ḅe d̄um d̄oo e laawol:

—Homo yimḅe mbiyata ngon-mi?

28 Be njaabii mo, ḅe mbii:

—Won wiyooḅe a Yaayaa mo lootogal batisima, won wiyooḅe a annabi Iliyaasa, won wiyooḅe kasen a gooto e annabaaḅe ḅee.

29 O lamndii ḅe, o wii:

—Onon nee, homo mbiyatton ngon-mi?

Piyeer jaabii mo, wii:

—Aan woni Almasiihu.

30 E ley d̄um, o daalii ḅe daaloore sattunde pati ḅe kaalana d̄um fay gooto.

No Iisaa sapporii maayde mum e wuurtugol mum

31 O fuddi famminde ḅe:

—Ana tilsii Bii Nedḅo torree torraaji keewdi, mawḅe ḅee e hooreeḅe yottinooḅe sadaka e dun-kee'en Sariya tippitoto mo. O waree, caggal balde tati o immitoto.

32 O haalani ḅe d̄um faa laaḅi, nii Piyeer sawnd-intini mo, wii pati o haala hono d̄ii haalaaji. 33 O yeecitii, o yeewi taalibaaḅe makko ḅee, o jahii e Piyeer, o wii:

—Woddam aan Ibiliisa! Sabi miilooji maa d̄ii iwrataa to Laamḅo, to yimḅe di iwrata.

No Iisaa jokkirtee

34 Caggal d̄um, o noddi jamaa oo e taalibaaḅe makko ḅee, o wii d̄um'en:

—Muuyḅo jokkude kam fuu, ḅootta yurmaade hoore mum, ḅama leggal mum bardugal, jokka

e am.* ³⁵ Sabi muuydo danndude yonki mum, waasan ki. Kaa baasir do ki sabaabu am e sabaabu Kabaaru Lobbo oo, danndan ki. ³⁶ Kodum hebude aduna oo fuu nafata neddo so tawii waasii yonki mum? ³⁷ Won ko neddo waawi hokkitirde faa sootitoo yonki mum naa? ³⁸ Neddo fuu jaannoriido kam miin e haalaaji am dii e ley oo jamaanu cobudo, luuttudo Laamdo, miin, Bii Neddo oo duu, mi yaannorto dum nde mi wardii e malaa'ika'en senii6e e ley teddeengal Baabiraado am.

9

¹ O wii 6e kasen:

—Midó haalana on goonga: yoga e won6e doo 6ee maayataa tawee njiyaali Laamu Laamdo oo ana warda baawde.

Haala waylitagol noone Iisaa

² Balde jeegom caggal mum, Iisaa yaadi e Piyeer e Yaakuuba e Yuhanna, o teeldoyi e mum'en dow waamnde haayre toownde. Noone makko waylitii yeeso ma66e. ³ Kaddule makko ngatti jalbude, ndawni far faa fay cuuwoowo gooto waawaa rawninirde non e aduna oo. ⁴ Iliyaasa e Muusaa 6annгани 6e, ana kaalda e Iisaa. ⁵ E ley dum, Piyeer wii mo:

—Moobbo, gonal amen doo ana moyyi. Dal min ndarna doo buguuji tati: aan wooturu, Muusaa wooturu, Iliyaasa wooturu.

⁶ O anndaano ko o haalannoo, sabi kulol mangol naati 6e, kam6e taalibaa6e 6ee. ⁷ Luurde wari suddi 6e, daande iwri e ley luurde ndee ana wiya:

* **8:34** Maanaa 6amde leggal bardugal woni fellisidde mursude yonki mum hono no Iisaa nii.

—Oo doo yo Biyam mo korsin-mi. Kettindee mo!

⁸ Don e don, taalibaaፎ ፭e tiggiti, njiyaali fay gooto so wanaa Iisaa tan.

⁹ E ley ko ፭e njippotoo waamnde haayre ndee koo, o daalii ፭e pati ፭e kaalana fay gooto ko ፭e njii koo faa wakkati nde Bii Neddo oo wuurti e hakkunde maay፭e fuu. ¹⁰ Be nja፭ii kongol ngol, kaa ፭e ndarii e፭e lamndondira e ko'e ma፭፭e kodum woni maanaa wuurtude e hakkunde maay፭e.

¹¹ Caggal dum, ፭e lamndii mo, ፭e mbii:

—Kodum wadi so dunkee'en Sariya ፭e ana mbiya annabi Iliyaasa haani adaade Almasiihu warde?

¹² O jaabii ፭e:

—Goonga, Iliyaasa adotoo warde tafon moyyintinde kulle dee fuu. Ndennoo ko saabii so Binndi dii mbii ana tilsi Bii Neddo torree torraaji keewdi, hoynee? ¹³ Mido haalana on: Iliyaasa warii, ፭e ngollii dum kam፭e duu ko ፭e muuyi fuu, hono no haala makko haaliraa e Binndi dii nii.

No Iisaa selliniri suka laddaado

¹⁴ Nde ፭e ngarti e taalibaaፎ heddi፭e ፭e ndee, ፭e njii jamaa keewdo ana filii dum'en, dunkee'en Sariya ፭e ana njeddondira e mum'en. ¹⁵ Yim፭e ፭e njii Iisaa tan, ፭e fuu ፭e kaaynaa, ፭e ndogi ፭e nja፭፭oyii mo. ¹⁶ O lamndii ፭e, o wii:

—Kodum njeddondirton e ma፭፭e?

¹⁷ Gorko gooto jaabii mo e jamaa oo, wii:

—Moobbo, mi gaddando ma biyam gorko mo ladde muumፊni. ¹⁸ Do ladde ndee immorii mo fuu, liፊan mo e leydi, hunduko makko yufa ngufo,

o n̄eryondira j̄iye, o yooora kolon. Mi jaagike taalibaaḅe maa ḅee ndibba nde, kaa ḅe ndonkii.

¹⁹ Iisaa wii yimḅe ḅee:

—Hey yimḅe jamaanu jooni ḅe nganaa goondinḅe! Faa mande tilotoo-mi e mon? Faa mande keddotoo-mi muḅande on? Ngaddanee kam suka oo!

²⁰ O waddanaa oon. Nde ladde ndee yii Iisaa ndee, dimmbi suka oo, liḅi ḅum, hedde suka oo ana talloo e leydi, hunduko mum ana yufa ngufo.

²¹ Iisaa lamndii baaba suka oo, wii:

—Gila mande ḅum heḅi mo?

Baaba oo jaabii, wii:

—Gila omo famḅi. ²² Kasen duu wakkati fuu ladde ndee ana liḅa mo ley yiite naa ndiyam faa halka mo. Yurma min, mballaa min so tawii ada waawi!

²³ Iisaa wii mo:

—So mido waawi mbii-ḅaa? Huunde fuu ana waawi laatanaade goondindo.

²⁴ Don e don, baaba suka oo wulli, wii:

—Mi goondinii, kaa wallam, sabi goondinde ana tiidi kam!

²⁵ Nde Iisaa yii jamaa oo ana dogaa ana wara ndee, jahii e ladde ndee, wii ḅum:

—Ladde muumḅinoore faaḅinoore, mi yamirii ma yaltu e suka oo, pati naattu e makko abada kasen!

²⁶ Ladde ndee wulli, dimmbi suka oo semmbe, yalti. O wa'i no maaydo nii, faa ko heewi e wonnooḅe don ḅee ndarii ana mbiya o maayii. ²⁷ Kaa Iisaa nanngi junngo makko, immini mo tan, o darii.

²⁸ Nden Iisaa naati suudu, taalibaaḅe mum ḅee teeldi e mum, lamndii ḅum, mbii:

—Kodum wadi so min ndonki ribbude ladde ndee?

²⁹ O jaabii:

—Ndee ladde, sii mum ribbirtaake so wanaa duwaawu.

No Iisaa haaliri didaɓol maayde mum e wuurtu-gol mum

³⁰ Be iwi don, ɓe ceeki leydi Galili. O yidaa fay gooto annda dum, ³¹ sabi omo waajotonoo taalibaaɓe makko ɓee, kasen duu omo wiyannoo dum'en:

—Bii Neddo oo wadete e juude yimɓe, ɓe mbara mo, kaa e ley balde tati caggal maayde makko, o wuurtan.

³² Kaa taalibaaɓe makko ɓee paamaali haala kaa, kulii lamndaade mo.

Haala burɗo teddude

³³ Be njottii Kafarnahum. Nde ɓe njippinoo e galle ndee, o lamndii taalibaaɓe makko, o wii:

—Kodum njeddondir-don e laawol ngol?

³⁴ Be ndeyyinii. Ko ɓe njeddondiri e laawol ngol dee, burɗo teddude. ³⁵ Ndennoo Iisaa joodii, noddi taalibaaɓe sappo e didon ɓee, wii dum'en:

—Muuyɗo ardaade fuu, caggal heddiibe ɓee heedata, laatoɗ golloowo maɓɓe ɓe fuu.

³⁶ Caggal dum, o nanngi junngo cukalel, o darni ngel yeeso maɓɓe, o huufi ngel, o wii ɓe:

³⁷ —Neddo fuu jaɓɓiido cukalel gootel hono ngel e innde am, miin jaati o jaɓɓii. Kasen duu jaɓɓiido kam fuu, wanaa miin tan jaɓɓii, jaɓɓike neldo kam oo duu.

³⁸ Yuhanna wii mo:

—Moobbo, min njii gorko gooto ana ribbira seydaani'en innde maa. Min kadii mo, sabi o jokkaali e meeden.

³⁹ Kaa Iisaa wii:

—Pati kaḍee mo ḍum, sabi fay gooto waawaa wadirde kaayde e innde am, so sakitoo bonkoo kam ḍon e ḍon. ⁴⁰ Sabi mo honnaaki en fuu, e meeden wondi. ⁴¹ Mido haalana on goonga: neddo fuu dokkudo on horde ndiyam kammari on yimbe Almasiihu, o waasataa heḅude mbarjaari makko.

⁴² Neddo fuu luuttindo gootel e koy cukaloy goondinkoy kam, ko buri moyyande joomum haayre teddunde haḅḅee e daande mum, tippee e geeci. ⁴³ So tawii junngo maa luuttinte, tayu ngo. Naataa e nguurndam nduumiidam a jakudo buri moyyande ma diina naatude e jahannama yiite nge jifataa tawee a kibḅudo. [⁴⁴*] ⁴⁵ So tawii koyn-gal maa luuttinte, tayu ngal. Naataa e nguurndam nduumiidam a jakudo buri moyyande ma diina tippeede e jahannama a kibḅudo. [⁴⁶†] ⁴⁷ Kasen duu so yitere maa luuttinte, sol nde. Sabi naatude maa e Laamu Laamdo a dokko buri moyyande ma diina tippe-ḍaa e jahannama a kibḅudo. ⁴⁸ Don, «gildi mum mbaatataa, yiite mum duu jifataa.» † ⁴⁹ Sabi gooto fuu laḅḅinirte yiite hono no sadakaaji laḅḅinirtee lamdam nii. ⁵⁰ Lamdam yo huunde lobbere, so lamdam ḅoottii lammude, kodum

* **9:44** E ḍereji ḅooydi ḍii, yoga ana ḅeyda aaya 44:Don, gildi mum mbaatataa, yiite mum duu jifataa. Yeew aaya 48. † **9:46** E ḍereji ḅooydi ḍii, yoga ana ḅeyda aaya 46:Don, gildi mum mbaatataa, yiite mum duu jifataa. Yeew aaya 48. † **9:48** Esaaya 66.24

lamminta dūm? Ngadee lamdam e moodon, moyyondiron.

10

Haala ceergal

¹ O iwi don, o feewi leydi Yahuudiya e funnaange maayo Urdun. Yimbe heewbe pilii mo, o darii omo waajoo dūm'en kasen, hono no o woownoo nii. ² Yoga e Farisa'en ngari faa itta koro makko, lamndii mo:

—Tama ana daganii gorko seerde jom suudu mum?

³ O jaabii be:

—Kodum Muusaa yamiri on?

⁴ Be njaabii, be mbii:

—Muusaa yamirii gorko winnda talkuru ceergal nde ana seera jom suudu mum.*

⁵ E ley dūm, o wii be:

—On yoorbe berde, dum saabii so Muusaa windani on nden yamiroore. ⁶ Kaa gila e fuddoode, «Laamdo tagii be wadii be gorko e debbo. ⁷ Dum wadi so gorko yoppan inna mum e baam mum, ⁸ be didon fuu be laatoo neddo gooto.»† Nii woni be nganaa didon kasen, be neddo gooto. ⁹ Ndennoo, pati neddo seenndu ko Laamdo reentini.

¹⁰ Nde be kootunoo cuudi ndee, taalibaaɓe makko bee lamndii mo haala majjum. ¹¹ O wii be:

—Ceerdo jom suudu mum fuu so ɓami goddo, jeenii, ¹² hono non duu, debbo cuutaniido gorum, so gorko goddo ɓami dūm, oon debbo jeenii.

* **10:4** Fillitagol Tawreeta 24.1 † **10:8** Puddoode 1.27; 2.24

No Iisaa duwanorii cukaloy

¹³ Won waddanɓe Iisaa cukaloy, yalla ana mema koy, non taalibaaɓe ɓee njahii e yimɓe ɓee. ¹⁴ Nde o yii ɗum ndee, o ɓerni, o wii taalibaaɓe ɓee:

—Accee cukaloy koy ngara e am, pati kaɗee koy, sabi wa'uɓe no makkoy nii ɓee njey Laamu Laamɗo oo. ¹⁵ Miɗo haalana on goonga: mo jaɓiraali Laamu Laamɗo oo no cukalel nii fuu, naatataa hen.

¹⁶ Caggal ɗum, o huufi cukaloy koy, o fawi junngo makko e makkoy, o duwanii koy.

No Iisaa e gorko arsukunte ngaddi

¹⁷ Nde Iisaa nanngunoo laawol ndee, gorko gooto dogani mo, diccii yeeso makko, lamndii mo, wii:

—Moobbo moyyo, kodum kaan-mi wadude faa mi heɓa nguurndam nduumiidam?

¹⁸ Iisaa wii mo:

—Ko saabii so aɗa noddira kam moyyo? Moyyo walaa so wanaa gooto, oo woni Laamɗo. ¹⁹ Ada anndi ɗii ɗoo sariyaaji: «Pati jaadu hoore, pati jeenu, pati wujju, pati seeda fenaande, pati tooju, teddin inna maa e baam maa.»[‡]

²⁰ Gorko oo jaabii mo, wii:

—Moobbo, miɗo haybi ɗum fuu gila e cukaaku am.

²¹ Nden Iisaa yeewi mo, yidi mo, wii mo:

—Huunde wootere ana naku maa: yaa soottoy ko njogi-ɗaa koo fuu, ndokkaa kaalisi oo misiki-ina'en. Nden, a heɓan jawdi dow kammu. Caggal ɗum, ngaraa njokkaa kam.

[‡] **10:19** Pergu 20.12-16; Fillitagol Tawreeta 5.16-20

²² Kaa nde gorko oo nani diin haalaaji ndee, nirfinii, wittidi e metti, sabi o arsukunte joldo.

²³ Iisaa yeewi taalibaaɓe mum ɓee, wii:

—Hee naatugol arsukunte e Laamu Laamɗo ana tiidi!

²⁴ Taalibaaɓe ɓee mugaa e diin haalaaji. O ɓeydi hen kasen, o wii ɓe:

—Sukaabe am, hee naatude e Laamu Laamɗo ana tiidi! ²⁵ Sabi ngelooɓa yaɓɓoroo e wuddere mesalal ɓuri newaade diina naatugol arsukunte e Laamu Laamɗo.

²⁶ Taalibaaɓe ɓee ɓeydii mugeede, hedde ana lamndondira e ko'e mum'en ana mbiya:

—Ndennoo, homo woni kisoowo?

²⁷ O yeewi ɓe, o wii:

—Do yimɓe dum laatataako, kaa edum laatoo to Laamɗo. Sabi walaa fuu ko Laamɗo waawaa.

²⁸ Nden, Piyeer darii ana wiya mo:

—Minen, min njoppii fuu min njokkii e maa!

²⁹ O jaabii dum, o wii:

—Mido haalana on goonga: neddo fuu joppirdo saabe am e saabe Kabaaru Lobbo oo galle mum naa sakiraaɓe mum worɓe naa sakiraaɓe mum rewɓe naa inna mum naa baam mum naa sukaaɓe mum naa gese mum, ³⁰ heɓan ko ɓuri dum cowe teemedere e oo doo wakkati mo ngon-den e mum jooni: joomum heɓan galleeji e sakiraaɓe worɓe e sakiraaɓe rewɓe e inniraaɓe e sukaaɓe e gese, torrete duu. E ley wakkati garoyoowo oo duu, joomum heɓan nguurndam nduumiidam. ³¹ Kaa ardinoobe heewɓe laatoto caggalaaɓe, caggalaaɓe ɓee laatoto ardiibe.

No Iisaa sapporii nde tataɓere maayde mum e wuurtugol mum

³² Eɓe e laawol faa ɓe ɗabbita Urusaliima. Iisaa ardii ɓe, tawi taalibaabe ɓee ana cunli, jokkunoobe e maɓɓe ɓee duu yo hulɓe. O noddi taalibaabe sappo e didon ɓee, o darii omo haalana dum'en ko warata heɓude mo. ³³ O wii ɓe:

—Kettinee, eden nii ɗabbita Urusaliima, don Bii Neddo oo wadatee e juude hooreeɓe yottinoobe sadaka e dunkee'en Sariya. Be caran mo waree, ɓe ngada mo e juude heeferɓe. ³⁴ Been njaayran mo, tutta e makko, piya mo dorri, mbara mo. Kaa balde tati caggal mum, o wuurtan.

No Yaakuuba e Yuhanna ɗaagorii Iisaa

³⁵ Caggal dum, Yaakuuba e Yuhanna ɓiɓɓe Jebede ɓee ngari e Iisaa, mbii dum:

—Moobbo, won ko min njidi ɗaagaade ma, miden njidi ngadanaa min dum.

³⁶ O wii ɓe:

—Kodum njid-don mi wadana on?

³⁷ Be njaabii mo:

—Ngadanaa min min njoodoo oo banngede maa ɗaamo, oo banngede maa nano e ley teddeengal maa.

³⁸ O jaabii ɓe, o wii:

—On anndaa ko ɗaagoto-don. Odon mbaawi yarde horde mettunde nde njaran-mi ndee, naa batisede batisima naawdo mo mbatisetee-mi oo naa?

³⁹ Be njaabii mo, ɓe mbii:

—Miden mbaawi.

O wii ɓe:

—On njaran horde nde njaran-mi ndee, kebon batisima mo mbatisetee-mi oo. ⁴⁰ Kaa joodagol bannge am jaamo naa nano wanaa miin yamirta dum. Deen joolle, 6e Laamdo moyyinani dum'en 6ee njeý dum.

⁴¹ Nde taalibaa6e sappo heddi6e 6ee nani dum ndee, mettaa e Yaakuuba e Yuhanna. ⁴² Iisaa noddi 6e fuu, wii:

—Odon anndi jataa6e laami6e heefer6e 6ee, ana kawjorii yim6e mum'en hawju bondo, maw6e 6ee duu ana laamorii laamu bodeejo. ⁴³ Onon kaa, dum wadataa hakkunde moodon. So won jid6o teddeengal hakkunde mon, ana haani laataade golloowo moodon. ⁴⁴ Kasen so won muuydo ardaade e mon, ana haani laataade maccudo moodon, on fuu. ⁴⁵ Sabi fay Bii Neddo wardaali faa gollanee, gollande yim6e wardi, hokkitira yonki mum yalla ana laatoo coottitaari heew6e.

No Iisaa wumtiniri Bartime

⁴⁶ Be njottii Yeriko. Nde Iisaa e taalibaa6e mum 6ee njalti ngeenndi ndii ndee, kam6e e jamaa keewdo, 6e tawi bumdo biyeteedo Bartime 6ii Time ana joodii ana garbinoo e sera laawol ngol.

⁴⁷ Nde o nani Iisaa Nasaraatunke oo 6ettotoo don ndee, o darii omo wulla omo wiya:

—Iisaa, taanii Daawuuda, yurmam!

⁴⁸ Heew6e ndarii ana njahoo e makko ana mbiya o deyyinoo, kaa o beydii wullude, omo wiya:

—Taanii Daawuuda, yurmam!

⁴⁹ Iisaa darii, wii:

—Noddee mo.

Nden, 6e noddi bumdo oo, 6e mbii dum:

—Seya, imma, o noddii ma.

⁵⁰ O gurbitii, o tippii disaare makko, o wari e Iisaa. ⁵¹ Iisaa lamndii mo, wii:

—Kodum njid-daa mi wadane?

Bumdo oo jaabii mo, wii:

—Moobbo, mi hewta gite am.

⁵² Iisaa wii mo:

—Yaa, goondinal maa danndii ma.

Don e don o wumti, o yaadi e Iisaa jahaangal muudum ngal.

11

No Iisaa naatiri Urusaliima

¹ Nde 6e badinoo Urusaliima, 6e njottii Baytifaaji e Baytaniya, dow waamnde haayre wiyeteende Jaytun, Iisaa neli taalibaa6e mum didon, ² o wii 6e:

—Njehee naatoyee ngeenndi ngonndi yeeso mon ndii. Oon wakkati fuu, on tawan mola ndaki-
iwa nga fay gooto waddaaki abada ana ha66ii.
Kumton nga, ngaddon nga doo. ³ So won biido on
ko ngatton nga, njaabo-don Moobbo ana haajaa
nga. Don e don on njoppete ngaddon nga.

⁴ Be njehi, 6e tawi mola ana ha66ii damal sella,
6e kumti dum. ⁵ Yoga e darinoobe don 6ee lamndii
6e:

—Kodum ngollaton doo? Ko kumtirton mola
ngaa?

⁶ Be njaaborii been no Iisaa wiirunoo nii. Been
njoppi 6e. ⁷ Be nabani Iisaa mola ngaa, 6e njappi
e magga saayaaji ma66e, o waddii. ⁸ Heew6e
mbeerti saayaaji mum'en e laawol, wob6e kelti
cabe ledde sera ton, mbeerti de e laawol ngol. ⁹ Bee
ardii mo, 6ee keedi caggal makko e6e ilinoo:

—Jettooje e barke ngoodanii gardoowo e dow innde Joomiraado!* 10 Barke woodanii laamu njaati meeden Daawuuda, laamu garoowo oo! Jettooje ngoodanii Laamdo Toowdo!

11 Iisaa njabbiti Urusaliima tan, naatoyi Suudu Dewal Mawndu nduu. Nde o yiinoo ko woni e mayru fuu ndee, o feewi Baytaniya kanko e sappo e didon bee, tawi hiirii.

No Iisaa hudiri ibbi

12 Janngo mum, caggal 6e ndawii Baytaniya, tawi omo yolbi. 13 O soynii ibbi mbillitikki, o yehi yeewoyde yalla omo tawa e makki 6i66e. Nde o yottinoo ki ndee, o tawaali e makki so wanaa haakooloji. Sabi oon wakkati wanaa wakkati rimugol ibbe. 14 O wii ibbi kii:

—Pati fay gooto naamu 6i66e maa abada kasen! Taalibaa6e makko 6ee nani dum.

No Iisaa ribbiri jaagotoo6e ley Suudu Dewal Mawndu

15 Be njottii Urusaliima, Iisaa naati daalaare Suudu Dewal Mawndu nduu, o darii omo ribba soodo6e e sootto6e won6e ley mayre 6ee. O li6i taabe wecco6e kaalisi e joodorde sootto6e buugaaji. 16 O dalaali fay gooto seeka daalaare Suudu Dewal Mawndu nduu ana roondii kaaki. 17 O waajii 6e:

—Tama wanaa ana winndii: «Suudu am nduu noddirte suudu rewruudu lejni fuul!»† Kaa onon, on ngadii ndu suudorde yanoo6e.‡

* 11:9 Jabuura 118.25-26 † 11:17 Esaaya 56.7 ‡ 11:17 Yereimiya 7.11

18 Hooreeʼe yottinoobe sadaka e dunkee'en Sariya nani dum, ndaari no masinbinira mo. Be kuli mo, sabi waaju makko oo naatii jamaa oo sanne. 19 Nde hiirnoo ndee, kanko e taalibaaʼe makko 6e njalti ngeenndi ndii.

Haala duwaawu gondudo e goondinal

20 Janngo mum, beetee law, ebe bettoroo to ibbi kii too, 6e njii ki yoorii kolon faa yottii dadi.

21 Piyeer miccitii, wii mo:

—Moobbo, yeew! Ibba ki kuduno-daa kii yoorii.

22 Iisaa jaabii, wii 6e:

—Ngoondinee Laamdo! 23 Mido haalana on goonga: neddo fuu biido ndee waamnde haayre: «Doofa, saamoy ley maayo geeci», sikkitaaki ley bernde mum, goondinii ko wii koo wadan, jabante. 24 Dum saabii so mido wiya on: ko jaagi-don e ley duwaawu fuu, ngoondinee on kebii dum, nden, on njabante. 25 Nde ndari-don faa ngadon duwaawu fuu, so won gadunoodo on huunde, njaafee dum, yalla Baabiraado mon gondo dow kammu oo ana yaafoo on luutti moodon. [26 §]

Do yamiroore golle Iisaa iwri

27 Be mbirfitii Urusaliima kasen. E ley no o yiilortoo ley Suudu Dewal Mawndu nii, hooreeʼe yottinoobe sadaka e dunkee'en Sariya e mawbe battitii mo 28 lamndii mo:

—Yamiroore hende ngollirtaa ko ngollataa koo? Homo yamir maa ngollaa dum?

29 Iisaa wii:

§ 11:26 E dereeji 6ooydi dii, yoga ana beyda aaya 26:Kaa so on njaafataako, Baabiraado mon gondo dow kammu oo yaafataako on onon duu luutti moodon.

—Huunde wootere tan lamndotoo-mi on. Njaabo-don kam, mi haalanan on jamirɗo kam mi golla ko ngollan-mi koo. ³⁰ Lootogal batisimaYaayaa ngal to Laamɗo iwri naa to yimɓe? Njaabee kam!

³¹ Be ndawridi hakkunde maɓɓe, ɓe mbii:

—So en mbii to Laamɗo, o wiiyan: «Ndennoo ko saabii so on ngoondinaali Yaayaa?» ³² En mbiyan «yimɓe» naa?

Eɓe kula yimɓe ɓee sabi ɓe fuu eɓe njogorii Yaayaa yo annabaajo jaati. ³³ Be njaabii Iisaa, ɓe mbii:

—Min anndaa.

Iisaa wii ɓe:

—Haya miin duu, mi haalantaa on yamiroore nde ngolliran-mi ko ngollan-mi koo.

12

Banndol haala remoobe bonɓe

¹ Iisaa fuddi haaldirde e maɓɓe e banndol, o wii:

—Nedɗo gooto tuti ngesa peguuje, o filtini nga kokowol, o asi ngaykaare ɓoosirde, o mahi doomirdu. Caggal ɗum, o hasiri nga woɓɓe, o dawi. ² Nde teɓugol yottinoo, o neli golloowo makko to remoobe ɓee too, ɓe ngaddanoya mo ngedu makko e ɓiɓɓe peguuje ɗee. ³ Be nanngi nelaado oo, ɓe pii ɗum, ɓe mbirfini ɗum juude teete. ⁴ O neli e maɓɓe golloowo makko godɗo. Be koyni ɗum, ɓe eli ɗum. ⁵ Jom ngesa oo neli kasen golloowo mum tataɓo, ɓe mbari ɗum. Non ɓe ngadiri woɓɓe heewɓe: ɓe pii yoga, ɓe mbari yoga. ⁶ Jooni kaa gooto tan o heddorii, ɓiyiiko korsudo oo. Sakitii o neli oo duu e maɓɓe, o

wii: «Be njaagoto biyam oo.» ⁷ Kaa remooፎe ፎee mbiyondiri e ko'e mum'en: «Oo woni donoowo mo. Ngaree mbaren mo, keddoro-den ngesa ngaa!» ⁸ Be nanngi ፊidፊo oo, ፎe mbari ፊum, ፎe mbedii ፊum to caggal ngesa too.

⁹ Jooni nee, hono jom ngesa oo wadāta? O waran, o halka remooፎe ፎee, o hasira ngesa ngaa woፊፎe. ¹⁰ Tama on njanngaali ko winndaa ley Binndi ፊii koo?

«Haayre nde mahooፎe ፎee tippitii ndee,
kanjum laatii haayre ፆurnde fuu teentilaade e maadi ndii.

¹¹ Dum yo golle Joomiraado,
kanjum ፊum haaynde e jiile meeden!»*

¹² Hooreeፎe Yahuudiyankooፎe tewti no nann-gira Iisaa, sabi ፎe paamii ngol banndol e maፊፎe fewti. Kaa ፎe cuusaano jamaa oo, ፊum wadi so ፎe njoppi mo, ፎe mbitti.

Haala yobugol lampo

¹³ Be neli e makko yoga e Farisa'en e howruuፎe Hirudus yalla ana tuufinira mo konngol makko.

¹⁴ Be ngari, ፎe mbii mo:

—Moobbo, miden anndi a goongirante: a hulataa fay gooto, sabi a ፆurdintaa yimፎe, ada janninginira laawol Laamፊo ngol goonga. Ana dagoo min ndokka kaananke Roma mawፊo oo lampo naa dagaaki? Min ndokka mo naa pati min ndokka mo?

¹⁵ Nde wonnoo omo anndi naafigaaku maፊፎe, o wii ፎe:

* **12:11** Jabuura 118.22-23

—Kodum wadi so odon tuufana kam? Ngaddanee kam mbuudu cardi faa mi yiya dum.

¹⁶ Be ngaddani mo. O lamndii be:

—Natal homo e innde homo woni doo?

Be mbii mo:

—Kaananke Roma.

¹⁷ O jaabii be, o wii:

—Ndennoo ndokkee kaananke Roma ko jey, ndokkee Laamdo duu ko jey.

Be kaaynaa e makko.

Haala immital maaybe

¹⁸ Yoga e Saduki'en ngari e makko. Kambe ngoni fennube immital. Be lamndii mo, be mbii:

¹⁹ —Moobbo, Muusaa yamirii en so neddo maayii hebaali biddo, mijum naa mawnum bamta debbo dalaado oo yalla ana hebana dum beyngu.†

²⁰ Wadiino e bettaade rimdaabe njeddon. Arano oo bami debbo, maayi, hebaali biddo. ²¹ Didabo oo banti debbo oo, kajum duu maayi hebaali biddo. Tatabo oo duu wadi hono non. ²² Hono nii njeddon bee fuu bamiri mo, dalaali biddo. Caggal mabbe be fuu, debbo oo duu maayi. ²³ Ndennoo, jannde immital, homo e mabbe debbo oo laatotoo jom suudu mum? Sabi be njeddon fuu be bamiino mo!

²⁴ Iisaa jaabii be, wii:

—Hee on majjii! On paamaali Binndi dii, on paamaali baawde Laamdo dee. ²⁵ Sabi so maaybe immitike, worbe bamataa, rewbe bamataake, be laatoto hono no malaa'ika'en wonbe dow kammu bee nii. ²⁶ Ko maaybe immitoto koo, on njanngaali e dewtere Muusaa haala wuutuure, hono

† 12:19 Fillitagol Tawreeta 25.5

Laamdo haaldiri e makko, wii: «Miin woni Laamdo Ibarahiima, Laamdo Isiyaaka, Laamdo Yaakuuba»? † ²⁷ Laamdo yo Laamdo wuurbe, wanaa Laamdo maaybe. § On majjuβe sanne.

Haala yamiroore burnde teentilaade

²⁸ Dunkee Sariya gooto battitii Iisaa, nani jed-dondiral maβe, nani o jaabike Saduki'en βee faa gasi, lamndii mo:

—Jamirooje dee fuu, honde βuri teentilaade?

²⁹ Iisaa jaabii mo:

—Burnde fuu teentilaade e jamirooje dee yo ndee doo: «Hettina Israa'iila, Laamdo Joomiraado meeden oo tan woni Joomiraado. ³⁰ Yidir Laamdo Joomiraado maa βernde maa fuu e yonki maa fuu e hakkille maa fuu e semmbe maa fuu.»*

³¹ Didaberde ndee yo hono mayre, kayre woni: «Njidiraa tanaa maa no njidir-daa hoore maa nii.» † Walaa fuu yamiroore burnde dee didi teentilaade.

³²⁻³³ Dunkee Sariya oo wii mo:

—Moobbo! A haalii goonga nde mbii-daa Laamdo tan woni Joomiraado, kasen duu Laamdo goddo walaa so wanaa kanko. E yidirde Laamdo βernde fuu e hakkille fuu e semmbe fuu, e yidirde tanaa no hoore mum nii, kanjum βuri sadakaaji duppamaaji e kirsamaaji fuu! Haala maa ana selli sanne.

³⁴ Nde Iisaa yii o jaaborike hakkilantaaku ndee, wii mo:

† **12:26** Pergu 3.6,15-16 § **12:27** Gila e jamaanu Muusaa tawi Ibarahiima e Isiyaaka e Yaakuuba maayii gila ko βooyi. Ko Laamdo wii yo Laamdo maβe koo, holli eβe nguuri. * **12:30** Fillitagol

Tawreeta 6.4-5 † **12:31** Lewinkooβe 19.18

—A wodɗaa Laamu Laamɗo oo.
Caggal dum, fay gooto suusaali lamndaade Iisaa huunde.

Haala Almasiihu e Daawuuda

³⁵ Nde Iisaa waajotoo ley Suudu Dewal Mawndu ndee, wii:

—Hono dunkee'en Sariya ɓee mbaawiri wi-irude Almasiihu oo yo taanii Daawuuda tan?

³⁶ Sabi Daawuuda e hoore mum wiirii Ruuhu Ceniido:

«Joomiraado wii Joomam:

Jooda jaamo am,

faa mi wada njaɓɓaa wayɓe maa.»†

³⁷ Daawuuda e hoore mum «Joomam» noddirta mo. Ndennoo, hono o laatortoo taanum tan?

No Iisaa daalorii jamaa oo banngal dunkee'en Sariya

Jamaa keewɗo ana hettiranoo Iisaa seyo. ³⁸ E ley waajagol makko ngol, o wii ɓe:

—Ndeentee e dunkee'en Sariya yiɗuɓe yiilo-raade saayaaji mawɗi e jowteede ley luumooji, ³⁹ foodantooɓe joolle ɓurɗe teddude e ley cuuɗi baajorɗi e ley yanngeeji fuu. ⁴⁰ Eɓe teeta cuuɗi rewɓe talka'en ɓe worɓe mum'en maayi, eɓe njuutina duwaawuuji maɓɓe faa ɓe nanndinkinoo e moyyuɓe. Kamɓe, jukkungo naawngo ɓurata jippineede e muudum'en.

Haala sadaka ɓurɗo moyyude

⁴¹ Iisaa joodii fewti e keesu Suudu Dewal Mawndu nduu, yii no jamaa oo wadirta kaalisi e keesu oo nii. Arsukunte'en heewɓe ngadi e

† 12:36 Jabuura 110.1

makko kaalisi keewdo. ⁴² Debbo talka mo gorum maayi wari, wadi hen buudi didi. ⁴³ Iisaa noddi taalibaaɓe mum ɓee, wii dum'en:

—Midɔ haalana on goonga: oo debbo talka, ko o wadi e ley keesu oo koo ana ɓuri ko ɓee too fuu ngadi hen koo. ⁴⁴ Sabi ɓe fuu, ko bonnantaa ɓe huunde tan ɓe ngadi hen, kaa kanko debbo oo, ko o hasindini e mum o wadi hen, ko o jogii faa o wuurda koo fuu.

13

Haala taagumansaaji kollooji timmoode aduna

¹ Nde o yalti Suudu Dewal Mawndu nduu ndee, taalibbo makko gooto wii mo:

—Moobbo, yeew! Woy kaaye mawde mahiraade maadi lobbiri!

² Iisaa jaabii mo, wii:

—A yii ndii maadi no foti mawnude? Fay haayre wootere heddataako doo ana fawii dow wonnde, fuu wurjinte.

³ O joodoyii dow waamnde haayre wiyeteende Jaytun, o fewti e Suudu Dewal Mawndu nduu. Piyeer e Yaakuuba e Yuhanna e Andire teeldi e makko, lamndii mo, mbii:

⁴ —Humpitin min nde dum wadata. Taagumansa homo hollata wadugol kudde dee fuu?

⁵ Nii Iisaa darii ana wiya ɓe:

—Ndeentee, pati fay gooto yonna on. ⁶ Heewɓe ngardan innde am, mbiya: «Miin woni kanko.» Be yonna heewɓe. ⁷ So on nanii dillere golowole ɓadiide, so on kaalanaama golowole goddude, pati kulee, ana tilsi dum wadan, kaa dum wanaa timmoode tafon. ⁸ Lepol haɓan e lepol, laamu haɓan e

laamu, leydi dimmboto e nokkuuje yogaaje, hono non yolbereeji duu. Dum woni puɗɗooɗe ɗatawere.

⁹ Ndeenee ko'e mon, sabi yimɓe naɓan on to carirdi, on piyete ley cuudi baajordi, ɓe ndarna on yeeso saroobe e kaanankooɓe saabe am, faa laatano-don kam seedee'en yeeso maɓɓe. ¹⁰ Ana tilsi Kabaaru Lobbo oo waajee leɗi dii fuu tafon. ¹¹ Nde ɓe naɓii on faa ɓe ndokkitira on, pati mbemmbe-don ko kaalaton. Nde wakkati mum wari fuu, on keɓan ko kaalon. Sabi wanaa onon kaalata, Ruuhu Ceniɗo haalata. ¹² Nedɗo hokkitiran sakiike mum waree, baabiraado duu ɓiyum. Biɓɓe immanto saaraabe mum'en, piya dabare yalla ɓeen ana mbaree. ¹³ Yimɓe fuu mɓajan on saabe am. Kaa muɗudo faa timmoode, joomum hisinte.

¹⁴ Nde njii-don «huunde harmunde bonnde»* ana woni ɗo haanaa wonde fuu† (janngudo dum, tiinnoo faama), nden, ɓe dum tawi ley Yahuudiya fuu yo ndogu peewa baamle kaaye. ¹⁵ Tawaado dow bene, pati jippoo fey so wiya naatan faa ɓama huunde ley suudu muudum. ¹⁶ Tawaado gese, pati wirfoo so wiya ɓamoowo saaya mum. ¹⁷ Bone yanan e haamili'en e muyninoobe ley deen jalaade! ¹⁸ Naagee Laamɗo pati dum wada wakkati dabbunde. ¹⁹ Sabi ley deen jalaade torra wadan mo hono mum wadaali gila fuɗɗooɗe aduna nde Laamɗo tagi tageefu oo warde han-

* **13:14** Daniyel 9.27; 11.31; 12.11 † **13:14** Doo Iisaa haali ko annabi Daniyel sappinoo: kaananke gooto wattan tooru e ley Suudu Dewal Mawndu Yahuudiyankooɓe. Ko o sappinoo koo wadii gila Iisaa finaali. Jooni Iisaa wii hono majjum wartsan kasen.

nde, mo wattataa kasen duu. ²⁰ Sinndo Joomiraado rabbindinaalino deen jalaade, fay gooto hisataano, kaa sabaabu subaabe bee o rabbindiniri de. ²¹ E oon wakkati, so won biido on: «Almasiihu annii doo», naa «Yeewee! Omo naa too», pati ngoondinee. ²² Sabi almasiihu'en peneebe e annabaabe peneebe banngoyan, be ngada taagumansaaji e kaayeeffiji yalla ebe majjina subaabe bee, so be mbaawii. ²³ Dum nee, so wanaa ndeentodon! Mi haalanii on huunde fuu gila waraali tafon.

No Bii Neddo oo wartirta

²⁴ —Kaa e ley deen jalaade, caggal oon torra, naange niββan, lewru noottan yaaynude, ²⁵ koode kammu caaman, kulle gonde dow kammu dee ndimmboto.† ²⁶ E oon wakkati, Bii Neddo oo yiyete ana wara e duule,§ ana warda baawde mawde e teddeengal. ²⁷ O nelan malaa'ika'en makko funnaange e hiirnaange, saahal e baleeri, mooβta subaabe makko bee gila hoore leydi faa hoore leydi.

²⁸ Taykatee ibbe: so caabe majje keyditii, haakolooji majje mbillitii, odon anndi ndunngu βadike. ²⁹ Hono non, so on njii deen kulle ana ngada, anndee o battiima, omo damal galle. ³⁰ Mido haalana on goonga: oo jamaanu timmataa tawee kudde dee fuu ngadaali. ³¹ Kammu e leydi timman, kaa haalaaji am dii timmataa abada.

³² Kaa nden jalaande e oon wakkati fay gooto anndaa dum. Wanaa malaa'ika'en wonbe dow kammu, wanaa Biddo oo. Walaa anndudo dum so wanaa Baabiraado oo. ³³ Ndeentee, njeerto-don,

† 13:25 Esaaya 13.10; 34.4; Yo'ila 2.10 § 13:26 Daniyel 7.13

sabi on anndaa wakkati mo o warata. ³⁴ Edum wa'i no gorko lanndiniido faa dawa, yalti suudu mum, hokki gollooɓe mum homo fuu golle mum, yamiri doomoowo damal oo yo jeerto. ³⁵ Ndennoo, njeer-tee, sabi on anndaa nde jom galle oo wartata: ana waawi laataade kiikiide, naa hejjere jemma, naa wakkati nde ndontoori jogginta, naa beetee law. ³⁶ Pati o juha on so o tawa odon daanii! ³⁷ Ko kaalanan-mi on koo, dum kaalanan-mi yimɓe fuu: njeertee!

14

No mawɓe diina ndawriri faa nannga Iisaa

¹ Balde didi hadi iidi Paska e iidi mo buuru yuufinaaka yottaade. Hooreeɓe yottinooɓe sadaka e dunkee'en Sariya tewti molanaade Iisaa faa nannga dum yalla ana mbara dum. ² Kaa ɓe mbii:

—Pati ngaden dum ley iidi oo so yimɓe ɓee murta.

No Iisaa wujiraa nebam uuroojam

³ Nden Iisaa ana Baytaniya, do galle Simon ceppaado oo doo. O joodii faa o jaama, debbo gooto naati ana jogii faandu nebam laaɓudam, uuroojam, tiidudam coggu sanne. Debbo oo heli faandu nduu, wuji nebam dam e hoore makko. ⁴ Yoga e wonnooɓe ton ɓee mettaa, mbiyondiri e ko'e mum'en:

—Bonnude dam nebam, kodum nafata? ⁵ Edam waawnoo sootteede ko ɓuri buudi cardi teemedede tati, kaalisi oo hokkee misikiina'en!

Hedde eɓe niɗa debbo oo. ⁶ Kaa Iisaa wii:

—Celee e makko! Ko saabii so odon torra mo? Golle makko njardii sanne. ⁷ Sabi misikiina'en

ana tawdee e mon jannee fuu, nde muuy-don fuu odon mbaawi wafande dum'en moyyere. Kaa miin, mi tawdataake e mon jannee fuu. ⁸ O wadii ko o waawi: ko o wujiri kam nebam uuroojam dam yalla mido lanndinanoo yanaande. ⁹ Mido haalana on goonga: do Kabaaru Lobbo waajaa e aduna oo fuu, ko oo debbo wadii koo jantete, kasen duu o miccitere.

No Yahuuda jammatorii Iisaa

¹⁰ Yahuuda Isikariyota, gooto e sappo e didon bee, yehi to hooreebe yottinoobe sadaka faa wada Iisaa e juude mum'en. ¹¹ Nde be nani dum ndee, be ceyii, be podani mo be njeenan mo kaalisi. E ley dum, omo fiya dabare no o jammatorii Iisaa.

No Iisaa hiirtidorii e taalibaaɓe mum hiraande iidi Paska

¹² Nalooma arano iidi mo buuru yuufinaaka, nde be mboownoo hirsude jawdi Paska ndee, taalibaaɓe Iisaa lamndii dum, mbii:

—Hoto njid-ɗaa min njaha min lanndinanoye hiraande iidi Paska ndee?

¹³ O neli taalibaaɓe makko didon, o wii dum'en:

—Njehee ngeenndi too, on kawran ton e gorko ana roondii mbulku ndiyam, njokkon e mum. ¹⁴ Galle mo o naati fuu, mbiyon jom galle oo: «Moobbo wii suudu hondu jaamdata e taalibaaɓe mum bee hiraande iidi Paska?» ¹⁵ O hollan on sooro manngo, paraango faa gasi, ton lanndinanto-don en hiraande ndee.

¹⁶ Taalibaaɓe didon bee njehi, naatoyi ngeenndi ndii, be tawri hono no o wii be nii, ton be lanndinii hiraande Paska ndee.

¹⁷ Hiiri, Iisaa wardi e sappo e didon 6ee. ¹⁸ Nde 6e njoodfii ebe naama ndee, Iisaa wii:

—Mido haalana on goonga: gooto moodon jamboto kam, omo naamda e am jooni.*

¹⁹ Dum laatanii 6e sugulla, hedde ebe lamndoroo mo gooto gooto, gooto fuu ana wiya:

—Kori wanaa miin kaa?

²⁰ O jaabii 6e, o wii:

—Gooto e moodon, onon sappo e didon 6ee, tummbidoowo e am junngo mum e la'al oo. ²¹ Waajibi Bii Neddo dalira aduna no haaliraa ley Binndi fii nii. Kaa bone woodanii jambotoodo Bii Neddo oo! Oon gorko, so rimanooka fey 6uri moyyande dum!

²² Nde 6e naamata ndee, Iisaa 6ami buuru, yetti Laamdo, helti, hokki 6e, wii:

—Nanngee, dum yo terde am.

²³ Caggal dum, o 6ami horde peguujam, o yetti Laamdo, o hokki 6e, 6e fuu 6e njari. ²⁴ O wii 6e:

—Dum yo yiyam am, yiyam tabintinoojam aadi keyri, njupportoodam saabe heew6e. ²⁵ Mido haalana on goonga: abada mi yarataa peguujam kasen so wanaa nannde njaroy-mi peguujam kesam e ley Laamu Laamdo.

²⁶ Caggal 6e njimii Jabuura,† 6e njalti, 6e njehi waamnde haayre wiyeteende Jaytun. ²⁷ Iisaa wii 6e:

—On fuu on njoppan kam, sabi ana winndii: «Mi fiyan duroowo oo, mi wara dum, baali fii

* **14:18** Jabuura 41.10 † **14:26** Neesu Yahuudiyankoo6e woni yimde jime Jabuura 115-118 e hiraande iidi Paska.

caakoo.»† 28 Kaa caggal mi wuurtii, mi adoyto on Galili.

29 Piyeer wii mo:

—Fay so 6e fuu 6e njoppu maa, miin kaa mi yoppataa ma.

30 Iisaa wii mo:

—Midó haalane goonga: jemma hannde oo jaati, fade ndontoori jogginde cili dīdī a wiyān a anndaa kam cili tati.

31 Piyeer haali, tekkini, wii:

—Fay so tilsī mi maaydan e maa, abada mi wiyataa mi anndaa ma.

Taalibaa6e 6ee fuu mbii hono non.

No Iisaa jaagorii Laamdo ley Gecemane

32 Be njottii nokku biyeteedo Gecemane, o wii taalibaa6e makko 6ee:

—Njoodde doo, faa mi wadoya duwaawu.

33 O yaadi e Piyeer e Yaakuuba e Yuhanna. O fuddi maatude kulol, o ruubi. 34 O wii 6e:

—Yoomeende ana mawni e am sanne faa ana ndaara warde kam. Keddee doo, njeertee pati daanee.

35 O wodditii seeda, o hippii e leydi, o duwii yalla omo dada e oo wakkati naawdo so ana hubindoo.

36 O wii:

—Abba! Ada waawi huunde fuu, woddinam ndee horde bone. Kaa pati laatoro no njidir-mi, yo laatoro no njidir-daa aan.

37 O warti, o tawi e6e daanii. O wii Piyeer:

—Simon, a daaniido naa? A waawaa jeertaade tawee a daanaaki fay wakkati gooto naa? 38 Pati daanee, nduwee, pati on ceyte. Sabi hakkille ana heewi anniya lobbo, kaa terde ana lo'i.

† 14:27 Jakariyaa 13.7

³⁹ O yehi kasen, o duworii no arannde nii. ⁴⁰ O warti, o tawi ɓe ɗaantike, sabi doydi ana piilii e maɓɓe. Be ndonki anndude ko ɓe njaabotoo mo. ⁴¹ O warti cilol tataɓol, o wii ɓe:

—Faa jooni oɗon ɗaanii oɗon ɗoottinoo naa? Heyii. Wakkati oo warii. Bii Neddo wadete e juude luuttooɓe. ⁴² Immee njehen! Yeewee, jamm-botooɗo kam oo annii.

No Iisaa nanngiraa

⁴³ O tilaaki haalde, faa Yahuuda, gooto e sappo e ɗiɗon ɓee, yottii ana wondi e yimɓe heewɓe jogiiɓe kaafaaje e cabbi. Hooreeɓe yottinooɓe sadaka, dunkee'en Sariya e mawɓe, kaɗum'en neli ɓe. ⁴⁴ Jambotooɗo mo oo hokki ɓe finnde, wii:

—Neddo mo buccii-mi fuu, oo woni kanko. Nan-gee dum, naɓon dum kawjo-ɗon dum.

⁴⁵ Yahuuda yottii tan, battitii Iisaa, wii dum:

—Moobbo!

O buccii dum. ⁴⁶ Nii ɓe njani e Iisaa, ɓe nanngi dum. ⁴⁷ Gooto e darinooɓe ɗon ɓee, soorti kaafaawi mum, soppi golloowo Jottinoowo Sadaka Mawɗo, tayi nowru mum. ⁴⁸ Iisaa wii ɓe:

—Ko ngardu-ɗon e kaafaaje e cabbi faa nanngon kam hono mi janoowo? ⁴⁹ Miɗo wondi e mon jannde fuu ley Suudu Dewal Mawndu nduu miɗo waajoo, on nanngaali kam. Kaa dum wadan yalla ko Binndi ɗii mbii koo ana tabita.

⁵⁰ E ley dum, taalibaaɓe ɓee fuu njoppi mo, ndogi.

⁵¹ Jokolle mo ɓoornaaki ko wanaa waandaade disaare, jokki e makko, ɓe nanngi dum ⁵² o yoppi disaare ndee, o dogiri ɓe terɗe teete.

No mawbe diina cariri Iisaa

⁵³ Be nabi Iisaa to Jottinoowo Sadaka Mawdo oo, tawi hooreebe yottinoobe sadaka e mawbe e dunkee'en Sariya fuu ana mooftii. ⁵⁴ Piyeer jokkitii mo fali daawre hakkunde maabe, faa naati ley daalaare galle Jottinoowo Sadaka Mawdo. O jooddii e doomoobe, omo yuwloo yiite. ⁵⁵ Hooreebe yottinoobe sadaka e jeyaaabe e waalde Saahiibe ndee fuu ana tewta ko kappira Iisaa yalla ana waree, kaa be kebaali. ⁵⁶ Heewbe ana kappa mo, kaa kambe e hoore maabe, kappi maabe dii ana luutondiri. ⁵⁷ Yogaabe kappi mo, mbii:

⁵⁸ —Min nanii omo wiya: «Mi wurjinan Suudu Dewal Mawndu ndu yimbe mahiri juude, e ley balde tati mi maha suudu dewal wondu ndu mahiraaka juude.»

⁵⁹ Kaa e dum duu, happugol maabe ngol ana luutondiri. ⁶⁰ Jottinoowo Sadaka Mawdo oo darii hakkunde jamaa oo, lamndii Iisaa:

—Walaa ko njaaboto-daa naa? Tama a nanaali ko be mbiyete koo?

⁶¹ Fuu omo deyyinii, o jaabaaki fay huunde. Jottinoowo Sadaka Mawdo oo ana lamndoo mo kasen, ana wiya:

—Aan a Almasiihu, bii mo jettooje ngoodani oo naa?

⁶² O jaabii, o wii:

—Miin woni kanko. On njiyan Bii Neddo ana joodii naamo Jom Baawde oo, § ana warda e duule kammu.*

§ 14:62 Jabuura 110.1 * 14:62 Daniyel 7.13

⁶³ E ley d̄um, Jottinoowo Sadaka Mawd̄o oo met-
taa faa seeki kaddule mum, wii:

—En kaajaaka seedee'en hankasen. ⁶⁴ On narii
noppi mood̄on ko o bonkii Laamd̄o koo. Kodum
njii-d̄on hen?

Be fuu 6e mbii omo haani wareede.

⁶⁵ Yoga ma66e fuddi tuttude e makko, 6e cuddi
yeeso makko, ebe culkoo mo, ebe mbiya mo:

—Annditin culkiido ma!

Nii doomoobe 6ee nanngi mo, ana piya mo ba-
naaje.

No Piyeer wadi so yankiri Iisaa

⁶⁶ E ley no Piyeer worri e ley daalaare galle
oo nii, gooto e hor6e Jottinoowo Sadaka Mawd̄o
yottii. ⁶⁷ Nde o yiinoo Piyeer ana yuwloo ndee, o
taykitii d̄um, o wii:

—Aan, ada wondunoo e Iisaa Nasaraatunke oo.

⁶⁸ Nii Piyeer yeddi mo, wii:

—Wanaa miin! Mi faamataa ko kaalataa koo.

Caggal d̄um, Piyeer yehi naatoyi bolongal galle
oo. [Tan ndontoori joggini.]† ⁶⁹ Nde kordo oo
yiinoo mo kasen ndee, haaltani darinoobe don
6ee, wii:

—Oo yo gooto ma66e!

⁷⁰ Piyeer yeddi kasen. Don e don darinoobe don
6ee mbii Piyeer:

—Tayoral, a gooto e ma66e, sabi a Galilinke.

⁷¹ Nii o fuddi hunaade e huttaade, omo wiya:

—Mi anndaa gorko mo kaalaton haala mum oo
fey!

† **14:68** Cakite aaya 68 tawaaka e dereeji burdi fuu 6ooyde dii.

⁷² Ndontoori joggini dīfāberde, Piyeer miccītii ko Iisaa wiinoo dūm koo: «Fāde ndontoori jogginde cili dīdī, a wiyan a anndaa kam cili tati.» O darii omo woya.

15

No Pilaatu lamndorii Iisaa

¹ Beete law, hooreeḅe yottinooḅe sadaka e mawḅe e dunkee'en Sariya e waalde Saahiḅe ndee, ḅe fuu ḅe ndawridi. Be kaḅḅi Iisaa, ḅe naḅi dūm to Pilaatu goforneer oo.

² Pilaatu lamndii mo, wii:

—Aan woni kaananke Yahuudiyankooḅe oo naa?

O jaabii, o wii:

—No mbii-ḅaa nii.

³ Hooreeḅe yottinooḅe sadaka ḅee ana ngulanoroo mo kulle keewḅe. ⁴ Pilaatu lamndii mo kasen:

—Walaa ko njaaboto-ḅaa naa? A nanaali ko ḅe ngullani maa koo fuu naa?

⁵ Kaa Iisaa jaabaaki fay huunde, faa dūm haaynii Pilaatu.

No Iisaa sariraa yo bareteedō

⁶ Iidi Paska fuu, goforneer oo ana hokkannoo yimḅe ḅee subaade e kasunkooḅe ḅee mo njidi yop-pitaneede. ⁷ Gorko biyeteedō Barabas murtidiino e woḅḅe faa ḅe mbari nedḅo. Oon wakkati, eḅe uddanoo kasu saabe ko ḅe ngadi koo. ⁸ Jamaa oo ḅabboyi to Pilaatu woni too, naati e ḅaagaade dūm waḅana ḅe ko woownoo waḅande ḅe koo. ⁹ O jaabii ḅe, o wii:

—Odon njidi mi yoppitana on kaananke Yahuudiyankooḅe oo naa?

¹⁰ Sabi o anndii hooreeḅe yottinooḅe sadaka ḅee haasidaaku wadi so ndokkitiri mo. ¹¹ Kaa ḅe ndunyi jamaa oo e jaagaade Pilaatu yoppitana ḅe Barabas burani ḅe yoppita Iisaa. ¹² Pilaatu jaabii kasen, wii ḅe:

—Ndennoo, kodum njid-don mi wada mo mbiyaton kaananke Yahuudiyankooḅe oo?

¹³ Be ngulli:

—Tontu mo e leggal bardugal!

¹⁴ Pilaatu lamndii ḅe:

—Kodum o wadi ko boni?

Be ḅeydi dukude semmbe:

—Tontu mo e leggal bardugal!

¹⁵ Nde wonnoo Pilaatu ana yidi welnude ḅerde jamaa oo, yoppitani dum'en Barabas. Caggal dum, o yamiri Iisaa fiyee dorri, tontoyee e leggal bardugal.

¹⁶ Sordaasi'en ḅee nabi mo naannoyi mo ley galle to huḅeere ndee woni too, moḅti fedde sordaasi'en ḅee fuu. ¹⁷ Be ḅoorni mo burmusuure wodeere, * ḅe capi tenngaade gi'e ḅe kippi e hoore makko. ¹⁸ Be keddii eḅe calma mo, eḅe mbiya:

—Sadi, kaananke Yahuudiyankooḅe.

¹⁹ Eḅe piira hoore makko kalacal, eḅe tutta e makko, ḅe tuggi koppi maḅḅe eḅe cujidana mo.

²⁰ Nde ḅe tilii jaayrude mo ndee, ḅe itti burmusuure wodeere ndee, ḅe ḅoorni mo kaddule makko, ḅe nabi mo sella faa ḅe tontoya mo e leggal bardugal.

* **15:17** Wakkati Iisaa, burmusuure wodeere yo saaya ka kaananke ḅoornotoo.

No Iisaa tontiraa dow leggal bardugal

²¹ Gorko gooto biyeteedo Simon, jeyaado Sireene, baaba Aleksandere e Rufus, ana bettoroo don iwrufo ley ladde. Sordaasi'en bee ndoolfini mo o wakkoo leggal bardugal Iisaa ngal. ²² Be nabi Iisaa nokku biyeteedo Golgata. (Maanaa Golgata woni nokku laalagal hoore.) ²³ Be ngaddani mo peguujam njillondiraadam e safaare haadunde yalla omo yara, kaa o jabaali. ²⁴ Be tonti mo e leggal bardugal, 6e pecciri kaddule makko urwa, 6e anndi ko gooto fuu hebata.† ²⁵ Nde 6e tontata mo ndee, wakkati yamnde jeenay beetee. ²⁶ Be mbinndi e alluwal tiimde hoore makko daliili ko tonti mo: KAAANANKE YAHUUDIYANKOOBE. ²⁷ Be tontidi mo e yanoobe didon, gooto jaamo makko, goddo oo nano makko. [²⁸ †] ²⁹ Yimbe yabbotoobe don bee ana njenna mo, ana njinka ko'e mum'en, ana mbiya:

—Coo! Gurjinoowo Suudu Dewal Mawndu nduu so mahitoo ndu ley balde tati, ³⁰ biltu hoore maa, jippa leggal bardugal ngal!

³¹ Hono non, hooreebe yottinoobe sadaka bee duu njaayriri mo, kaɗum e dunkee'en Sariya ana mbiyondira e ko'e mum'en:

—O biltii wo66e, kaa o ronkii biltude hoore makko! ³² Kanko Almasiihu kaananke Israa'iila oo. Jooni, o jippoo leggal bardugal ngal, yalla eden njiya ngoondinen!

Yanoobe didon 6e o tontidaa bee duu ana mbonkoro mo non.

† **15:24** Jabuura 22.19 † **15:28** E dereeji 6ooydi dii, yoga ana 6eyda aaya 28: 'Dum tabintini Binndi biidi: «O hiisodaama e bon6e.»

³³ Wakkati hakkunde naange, nimre wadī e leydi ndii fuu faa wakkati yamnde tati kiikiide. ³⁴ E ley yamnde tati kiikiide ndee, Iisaa wulli wullaango toowngo, wii:

—*Eloyi, eloyi, lama sabaktanii?* (Dum woni: «Laamdo am, Laamdo am! Kodum wadi so njoppudaa kam?» §)

³⁵ Yoga e darinoobe ton bee nde nanunoo dum ndee, mbii:

—Kettinee, omo nii nodda annabi Iliyaasa!

³⁶ Nii gooto dogi, suuwoyi liccere ley biineegiri, haabi dum e sawru, feewtini hunduko makko yalla omo buuccoo, wii:

—Njoppen mo yeewen yalla Iliyaasa waran jippina mo!

³⁷ Iisaa wulli wullaango toowngo kasen, dali aduna. ³⁸ Heedoode faliinde ley Suudu Dewal Mawndu ndee seekii gila dow faa ley, laatii taye didi. ³⁹ Hooreejo sordaasi'en darinoodo yeeso makko oo yii no o daliri aduna nii, wii:

—So goonga nii, oo neddo yo Bii Laamdo!

⁴⁰ Rewbe yogaabe ana toowti, ana coynoo. Ana e maabe: Mariyama mo Magdala e Salome e Mariyama inna Yaakuuba suka e Yoses. ⁴¹ Been njokkannoo e makko ana ngollana mo nde o wonnoo Galili ndee. E rewbe woobe kasen, njabbidinoobe e makko Urusaliima ana ngonnoo don.

No tew Iisaa wadīraa e yanaande

⁴² Hiiri, dum hawri e wakkati lanndinal tawi palaande fowteteende badike fuddude. ⁴³ Gooto

e waalde Saahiiḅe, tedduḅo, biyeteḅo Yuusufu mo Arimatiya, wari. Kanko duu omo doomunoo ḅannugol Laamu Laamḅo oo. O hulaali yaade to Pilaatu o ndaarda ḅum tew Iisaa. ⁴⁴ Pilaatu haaynaa nde nanunoo o maayirii nii tan ndee, noddi hooreejo sordaasi'en, lamndii ḅum so tawii yo goonga o maayii. ⁴⁵ Nde hooreejo sordaasi'en haalani mo ḅum ndee, o duḅanii Yuusufu ḅamta tew oo. ⁴⁶ Yuusufu soodi kasanke, jippini tew Iisaa oo, fili ḅum e kasanke oo, o watti ḅum e yanaande asaande ley haayre. Caggal ḅum, o talliti haayre, o uddiri damal yanaande ndee. ⁴⁷ Mariyama mo Magdala e Mariyama inna Yoses njii to o waḅaa too.

16

No Iisaa immintiniraa

¹ Nde ḅalaande fowteteende ndee ḅettinoo ndee, Mariyama mo Magdala e Salome e Mariyama inna Yaakuuba, coodi nebameeji uurooji ngaddi faa nguja e tew makko oo. ² Nannde alan, ḅe ngari e yanaande ndee beete kecco wakkati puḅal naange. ³ Be ndarii eḅe mbiyondira:

—Homo tallitanta en haayre ndee iwa e damal yanaande ndee?

⁴ Kaa nde ḅe kunci gite ndee, ḅe njii haayre ndee tallitaama. Ende mawni sanne. ⁵ Wakkati ḅe naatunoo e yanaande ndee, ḅe njii jokolle ana joodii bannge ḅaamo ana ḅoornii saaya nda-neewa, ḅe kuli. ⁶ O wii ḅe:

—Pati kulee! Iisaa Nasaraatunke tontanooḅo oo tewtaton. O immitike, o walaa doo. Nokku ḅo o waḅanoo doo, annii. ⁷ Jooni kaa, njehee, mbiyoyee

taalibaaḅe makko ḅee e Piyeer o adoyto on Galili. Ton njiyoyton mo, hono no o wiirunoo on nii.

⁸ Rewḅe ḅee njalti yanaande ndee, ḅe ndogi eḅe cijn̄a kulol cattungol. ḅe kaalanaali fay gooto huunde no ḅe poti hulde.

⁹ Caggal Iisaa wuurtii beetee law ḅannde alan, Mariyama mo Magdala mo o ribbani seyḅaani'en njedḅon oo, kaḅum mo adii ḅanngande. ¹⁰ O yehi humpitoyde ḅum wondunooḅe e Iisaa ḅee, tawi eḅe cunaa eḅe mboya. ¹¹ Ko ḅe nanunoo o wuurtii koo e ko Mariyama yii mo koo, fuu ḅe ngoondinaali ḅum.

¹² Caggal ḅum, o ḅanngirani ḅidḅon maḅḅe mbaadi ngonndi, eḅe nanngi laawol jahoowol ladde. ¹³ Be ngarti ḅe kumpitoyi heddiibe ḅee, ḅe ngoondinaali ḅum'en kaḅum'en duu.

¹⁴ Ko sakitii koo o ḅanngani taalibaaḅe sappo e go'o ḅee tawaabe ana ḅaama. O ḅinjiri ḅe waasude maḅḅe goondinde e yoorde maḅḅe ḅernde, sabi ḅe ngoondinaali yiiḅe mo caggal immitagol makko ḅee. ¹⁵ O wii ḅe:

—Njehee ley aduna oo fuu, mbaajo-ḅon tagoore ndee fuu Kabaaru Lobbo oo. ¹⁶ Goondindo so lootaa lootogal batisima, hisinte. Mo goondinaali jukkete. ¹⁷ Dii kaayeeḅiiji ana ngoodani goondinḅe ḅee: ḅe ndibbiran seyḅaani'en saabe am, ḅe kaalan ḅemle kese, ¹⁸ ḅe nanngiran ḅoggi leydi juude maḅḅe. Fay so ḅe njarii poson, fay huunde wadataa ḅe. ḅe pawan junngo maḅḅe e ḅawḅe, cella.

¹⁹ Caggal Iisaa Joomiraado oo haaldii e maḅḅe, ḅabbinaa kammu, joodii ḅaamo Laamdo. ²⁰ Kaa

kam6e, 6e njehi e6e mbaajoyoo ley nokkuuje fuu. Joomiraado ana wondi e ma66e, tabintiniri kongol ngol taagumansaaji jaadooji e maggol.*

* **16:20** Aaya 9 yaade 20 tawaaka e dereeji burɗi fuu 6ooyde ɗii.

Aadi keyri: linjiila iisaa almasiihu New Testament in Fulfulde, Maasina

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Maasina Fulfulde (Fulfulde, Maasina)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2005, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Fulfulde, Maasina

© 2005, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

680239a9-8aa6-5bc3-b42f-dc560bee09b8